

2017 m. birželio 23 d., penktadienis

Nr. 25 (1219) | Kaina 0,90 Eur

7md

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Pianisto Rudolfo Buchbinderio pasiklausius

4

Meno ir mokslo laboratorijos spektaklis „Reikalai“

6

Arūno Kulikausko fotografijos

7

Pokalbis su tapytoja Sigita Maslauskaite-Mažyliene

8

Niono dokumentinio kino festivalis „Visions du Réel“

9

Nauji filmai – „Nuostabioji moteris“

Viktorija Miškūnaitė – Džuljeta, Eglė Šidlauskaitė – Romeo

M. ALEKSO NUOTR.

Kas operoje svarbiausia?

Operos „Kapulečiai ir Montekiai“ premjera Vilniaus festivalyje ir „Tanhoizeris“ Rygos operos festivalyje

BEATA BAUBLINSKIENĖ

Kai prieš keletą mėnesių Romoje nuėjau į operos teatrą, baisiai nustečiau supratusi, kad nusipirkau bilietus į vietas, iš kurių visiškai nesimato scenos. Užtat puikiai matoma... centrinė ložė. Tačiau Vilniaus festivalio atidarymo koncerte Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre pagalvojau, kad italai žinojo, ką daro. Kai tik pasigirdavo plojimai tarp dieviškosios Elinos Garančos dainuojamų arijų, ne vieno iš sėdinčiųjų parteryje kaklas įsitempdavo bandant išvysti, kas ir su kuo įsitaisęs LNOBT centrinėje ložėje. Istorinio Romos teatro statytojai puikiai išmanė ne tik menines, bet ir socialines žanro tradicijas: tuos visuomeninius ritualus, kurie neišvengiamai įveiksimami operos teatro – ypač pagrindinio šalyje – žiūrovų salėje ir ne

mažiau (o gal net labiau) intriguoja nei spektaklis scenoje.

Šis straipsnis – apie Vincenzo Bellini operos „Kapulečiai ir Montekiai“ premjerą Vilniuje bei Rygoje matytą Richardo Wagnerio „Tanhoizerį“, tačiau naujausių pokyčių LNOBT akivaizdoje norėtusi kiek plačiau pakomentuoti visuomeninių ritualų vaidmenį teatro gyvenime. Kadangi yra tekę gilintis į tai, kas Vakaruose vadinama operos studijomis, galiu konstatuoti, jog situacija LNOBT yra beveik chrestomatinis kai kurių meno sociologijos teorijų pavyzdys. Teorijų, teigiančių, kad kultūra ir politika – arba kultūros ir politinės bei ekonominės galios laukai – yra susiję ir veikia vienas kitą. Tiesa, ne visada šis procesas akivaizdus, dažniausiai galios lauko poveikis vyksta subtiliai, beveik nematamai: per kitus, tarpinius laukus, labiau kaip idėjų kova (pvz., per kritiką, nors žiniasklaidos

vaidmuo pastaruosiuose LNOBT įvykiuose irgi ne paskutinis). Kad ir kaip būtų, skirtingų laukų sąveika arba noras paveikti ir kontroliuoti egzistuoja visada. Todėl neretai esama nesutapimo, o kartais ir konfrontacijos, tarp meno lauko, veikiančio pagal savo imanentinius dėsnius, ir išorinio galios lauko, kuris bando primesti meno laukui visuomeninio naudingumo ir moralės viršenybės kriterijus. Šiuo konkrečiu atveju kilo konfliktas tarp nuostatos, kad atstatydintasis LNOBT direktorius Gintautas Kėvišas yra geras vadybininkas ir teatro veiklai tai svarbiausia, bei reikalavimo pirmiausia paisyti moralinių kriterijų, kurių pažeidimo negali atsverti net ir puikiausia meno pasaulyje įgyta reputacija.

Kita vertus, ta pati teorija teigia, kad pokyčiai meno lauke (kuris vis

NUKELTA Į 3 PSL.

Išlaisvinančios žinios

Pianisto Rudolfo Buchbinderio pasiklausius

EDMUNDAS GEDGAUDAS

Pernai Rudolfas Buchbinderis šventė septyniasdešimtąjį gimtadienį, o Zubinas Mehta „suapvalino“ savo aštuoniasdešimtuką. Neeilinį varą buvo įrašyti abu Johannesas Brahmsas fortepijono koncertai, o bemat išleistų kompaktinių plokštelių komentare rašoma, jog abiejų didmeisterių – pianisto ir dirigento – klausytojas patiria išskirtinį nuotykį (interpretacija esanti nutrūktgalviškai jaunatviška), prie kurio džiugiai prisijungia ir puikusis Vienos filharmonijos simfoninis orkestras.

R. Buchbinderio, išgarsinto ir vis tebegarsinamo Austrijos pianistų reprezentanto, Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje klausėmės birželio 15 d. Vilniaus festivalyje. Belaukdamas koncerto internetu pasiklausiau įrašų, pasiskaičiau tekstų. Galintiems kokybiškai pasiklausyti *youtube*, labai rekomenduoju Richardo Strausso Burleską fortepijonui ir orkestrui d-moll. Pacituosiu kelias pokalbių su R. Buchbinderiu ištraukas.

„Esu laimingas, kad užaugau mieste, kur muzika į žmogų patenka tarsi oras – alsuojant. Vienoje operos rūmus po karo atstatė pirmiausia, o skandalas operoje čia būna svarbesnis už ekonominę krizę. Aštuonioliktuuoju ir devynioliktuuoju šimtmečiais į Vieną patraukė daugybė muzikų. Kodėl? Dėl jos daugiakultūriškumo! Tai ji

miestą padaro didį. (...) Brahmsui čigonų arba čekų muzika buvo neišsakomai svarbi. Aš apgailestauju, kad Robertas Schumannas, jautęs Vienos trauką, į ją taip ir neatvyko. Mąstau – kaip šis kompozitorius būtų kūręs gyvendamas Vienoje, veikiamas jos daugiakultūriškumo.“

„Beethovenas man yra „centrinis punktas“. Ruošdamas jo sonatų ciklus, ištaisai sėdžiu prie fortepijono, aplink – atverstos įvairios sonatų redakcijos (turiu jų 39), padedančios nuolat aptikti ką nors nauja. Peterburge įsigijau Aleksandro Goldenveizerio (Kabalevskio mokytojo, Neuhauso konkurento) parengtą leidinį. Tai juk vienintelė iš tiesų rusiška redakcija, nes visa kita – nelegalūs plagiatai.“

„Juo labiau aš pažįstu tekstus ir Beethovenas asmenį, juo darausi laisvesnis. Pastebėjau, kad žinios išlaisvina ir kad be jų pasijusti laisvas nesugebėčiau. Joachimas Kaiseris sako: „Dabar jau esi toks laisvas, kad turi Beethovenas sonatas dar kartą įrašyti.“ Per daug pasakyta, nes dešimt su puse valandos scenoje gyvai įrašinėti jau...“

O kaip šį pianistą veikia kelionės pašėlusiai intensyviai koncertuojant? Šių metų Vilniaus festivaliui skirtame leidinyje rašoma: „2017 m. sausis – birželis: Lilis, Lincas, Bazelis, Maskva, Viena, Niujorkas, Neapolis, Šanchajus, Londonas, Lisabona, Roma, Praha, Filadelfija, Pitsburgas, Sankt Peterburgas, Štutgartas, Barselona, Alikantė,

Hanoveris, Kelnas, Berlynas, Breša, Bergamas, Miunchenas, Viena, Baden Badenas; o tarp Vienos ir Baden Badeno įsiterpia Vilnius ir Vilniaus festivalis.“

Taigi – *įsiterpia*... Ir štai su tokia programa: Johanno Sebastiano Bacho „Angliškoji siuita“ Nr. 3 g-moll, Ludwigo van Beethoveno Sonata Nr. 23 f-moll, op. 57 („Appassionata“), Franzo Schuberto Sonata B-dur, D. 960

„Wer den Dichter will verstehen...“ („Kas suprast poetą nori...“). Ačiū, suprantam sparnuotu Goethe's posakiu tapusią būtinybę pabuvoti poeto šalyje tam, kuris panūdo jį geriau suprasti. Kitaip tariant – pažinti vidinį kūrėjo pasaulį, o juk nesiginčysim, kad ši nuostata tinka ir interpretatorių menui. Tik nežinau, ar į Vilnių užklydusiam vieniečiui pasirodė verti patirti kažką daugiau, negu atveria lyg pažintinė iliustracija ganėtinai bėgliais pirštais perteiktas „Angliškosios siuitos“ tekstas. Kažkaip ankštoka, o juk pirmoje koncerto dalyje turėjo išsitekti ir vakaro krikštamote tapusi „Appassionata pagal Rudolfą Buchbinderį“ (šitaip, laikantis keistoko naujo papročio, pavadintas pianisto recitalis). Oriai ar kukliai čia pasakyta, suprask, kaip nori... Tik kuo užimti naivuolį, kuris, paklausęs Goethe's patarimo, neprašytas atėjo į svečius pas garsenybę? Jam būtų galima parodyti trisdešimt devynias sonatų redakcijas (kiek popieriaus!), kurių esencijos jis

D. MATVEJEVO NUOTR.

Rudolf Buchbinder

koncerte paragavo. Arba – plėtoti mintį apie pianistą išlaisvinančias žinias – *ja*, „*Wissen macht frei*“ („... taip, žinojimas išlaisvina“). Kažkur jau girdėtų žodžių parafrazė? Ne, čia posakį kildinu iš paties pianisto samprotavimų. Užrašas virš vartų į rojaus sodus? Galbūt, nes juk ten aptinkame ir paskutinę Schuberto sonatą, kurią mintyse lyginu su Senajame Testamente minimu pranašo Mozės potyriu: „Ieškodamas žolės savo avims, Mozė atkeliavo iki Horebo kalno. Čia jis pamatė liepsnojančią krūmą, kuris degė, tačiau nesudegė! (...) Jam priėjus iš krūmo pasigirdo balsas: „Neik artyn. Nusiauk savo sandalus, kadangi vieta, kurioje tu stovi, yra šventa“.

Rojaus soduose sunokę uždraustieji visąžinystės vaisiai... Ten auga ir daugybė kitų medžių, bet kad juos aptiktum, tektų įžengti pro kitus vartus, o juos *kažkas* jau užrakino. Tad ir liko tik vartai su keistoku užrašu apie laisvę. Dar tas krūmas ir sandalus nusiauti paliepęs balsas, kuriam gal tokia atrodo paskutinioji Schuberto Sonata, liepsnojanči tyloje ir tuštumoje? Taip, ši deganti, bet nesudeganti. Sandalų nenusiavęs, atlikėjas stropiai paskambino to kūrinio natas, visur ir viską išmaniai

niuansavo, bet rezultatas priminė popierinį Sonatos maketą.

Nenusiauti sandalai pravertė programą papildant to paties Schuberto Impromptu Es-dur ir vienietiška valsuojančiu kūrinium, kurio autoriaus pavardę paskandino į sėdimą padėtį grįžtančios publikos sukelta triukšmo banga. Taigi – aplodismentai stovint. Jie dabar pas mus užbaigia kiekvieną koncertą ir spektaklį, tad pagarbos *išskirtiniam įvykiui* šis kadaise itin retas gestas išreikšti nebepajėgia. Manau, jog girdėjome paties solisto sukomponuotą, šauniai žėrinčią fantaziją „Šikšnosparnio“ ir jam giminingomis temomis. Pagalvoju apie Vienos arealui kadaise priklausiusį Karlsbadą, po kurio kolonadomis vaikštinėjant iš tam skirtų indelių gurkšnojami ne tik pirštų, bet ir „pilkųjų ląstelių“ bei dar kitokias galias gaivinantis mineralai. Besiilsinčiam virtuozui laiko ten, ačiū Dievui, nebematuotų nesibaigianti lėktuvo–koncertų salės–viešbučio triada, tad gal kas antrą ar trečią popietę Habsburgų laikus menančiame salone rinktinei publikai pajaunėjęs Rudolfas Buchbinderis skambintų virtuoziškąją fantaziją, o gal ir dar, ir dar kažką...

Simfoninė klasika

Vilniaus festivalyje – Vakarų Vokietijos radijo orkestras

RITA NOMICAITĖ

Birželį gastroliuodamas Baltijos šalyse, 14 d. Vilniuje pasirodė *Westdeutscher Rundfunk* (WDR) simfoninis orkestras. 1947 m. Kelne įkurtas orkestras grojo Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre. Koncertams teatras scenoje įrengė akustinę kriauklę, taigi publiką garso jėga pasiekė, nors sėdintiems paskutinėse parterio eilėse norėjosi dar stipresnio skambesio.

Būta visapusiškai klasikinio varo. Pirmiausia – programa: Ludwigo van Beethoveno uvertiūra „Egmontas“, op. 84, Antonino Dvořáko Koncertas violončelei ir orkestrui Nr. 2 h-moll, op. 104, ir Johannesas Brahmsas Simfonija Nr. 3 F-dur, op. 90. Girdėjome interpretacijas, išaugusias Centrinės Europos tradicijose, garantuojančiose šias estetiškes kryptis ir jų prabangų stabilumą; pagarbą atliekamai muzikai, profesionalumui bei simfonizmui, kai

orkestro audinys yra tvirtas, tad be baimės, jog sutrūkinės, laisvai teka, visiems garsams nuosekliai jungiantis tarpusavyje ir per laiko nuotolį formuojant mintį.

Visa tai skatino su didesniu malonumu klausytis individualiai konkrečių menininkų traktuojamų minėtų tendencijų. Koncerte nepatyrėme kraštutinių kontrastų, ugningo dramtizmo, nuožmaus ar sentimentalaus didingumo, ką galima justi kitų dirigentų interpretacijose. Šį vakarą dominavo skaidri, pusę pasaulio apglėbusi lyrika, tačiau tikrai ne paprastutė ir jauki, o mąsli. Tokią nuostatą įžiebė dirigentas Jukka-Pekka Saraste. Ne vieną skirtingų šalių garbingą premiją ir kitokių apdovanojimų už indėlį į muzikos kultūrą pelnęs J.-P. Saraste bendradarbiauja su garsiausiais ir didžiausiais pasaulio orkestrais, tarp kurių – Vienos, Londono, Amsterdamo, Leipcigo, JAV, Kanados didmiesčių karališkieji, filharmonijų orkestrai. Išskirtinė J.-P.

Saraste's veikla puoselėjant Suomijos muzikinį gyvenimą. WDR simfoninio vyriausiuoju dirigentu J.-P. Saraste tapo 2010 m., kontraktas pratęstas iki 2018–2019 m. sezono.

Vilniuje „Egmontas“ uvertiūra nuskambėjo standartiškai. Motyvų atskyrimas, kiekvieno akcentavimas be sraunesnės tėkmės, be didesnio dinaminio polėkio stilių padoriai atitiko, o savotiškai grubesnis muzikos „skaldymas“ perteikė ir jos siužetą – kardų pjūvius laisvės kovoje, didvyrio mirtį ir jos triumfą, šįkart, tiesa, labiau priminsų linksmą puotą. Lyginant, pavyzdžiui, su Paryžiaus orkestro, diriguojamo Paavo Järvio (įrašė girdėtu) atlikimu, traktuotas Dvořáko Koncertas violončelei. Abu kartus solavo Gautier Capuçonas. Tai prancūzų violončelininkas, jau tris kartus persiėmęs muzikavimu su geriausiais pasaulio dirigentais ir orkestrais patirtimis. Antai šį Koncertą su P. Järviu atlieka „atvira širdimi“, kartu su orkestru neslėpdami

WDR SINFONIEORCHESTER NUOTR.

Gautier Capuçon, Jukka-Pekka Saraste

Naujojo pasaulio (kūrinys parašytas Niujorke) didingo gaudesio ir suderindami jį su slavišku, kartais net romų, muzikos koloritu. Mūsų svečiai veikalą pateikė be ekspresyvių perspaudimų, filosofiskiau – lyg prisimindami austriško stiliaus Bohemijos obertonus. G. Capuçonas ansambliavo prisitaikydamas prie bendros – santūresnės – tendencijos. Kaip ir prie absoliučiai kitokios Josepho Haydno muzikos kalbėsenos – interneto platybės aptikti įrašai atskleidžia nuostabų šio violončelininko sugebėjimą „persikūnyti“ grojimo būdais.

J. Brahmsas Trečioji simfonija dirigento meninės asmenybės dėka sruvo originaliai lyriškai. Buvo labai gražu ir gera! Gąsdinantį griausmą, kartais girdimą kitose interpretacijose,

pakeitė energingas smagumas, orkestras išnaudojo net mažiausią galimybę dainuoti – visoje simfonijoje, o *Andante* dalies melodija tarsi sklido miškingais kalnais ir gėlėtais kloniais kartu juos apmąstydamas.

Nenustebino efektingų kūrinių pasirinkimas bisui. Violončelininkas, keliems orkestrantams pritariant, „padainavo“ pjėsę, skirtą atskleisti violončelės tembro grožį (kolėgos išsiaiškino tai buvus Pablo Casalso opusą), orkestras grieždamas sodriu lyg vynas tonu įsidūko per tipišką gastrolėms J. Brahmsas Vengrų šokį Nr. 1 g-moll, – tiesa, šis ir 5-asis šokiai yra beveik tapę neoficialiais vokiečių orkestrų himnais.

Džiugino koncerte aidėjęs gyvasis klasikos etalonas, nuskaidrintas tūkstančio ežerų krašto lyrikos.

Kas operoje svarbiausia?

ATKELTA IŠ 1 PSL.

dėlto egzistuoja tam tikroje socialinėje terpėje) signalizuoja apie rokiuotes galios sferoje, nes šiedu indai yra susisiekiantys. Tad, grįžtant prie centrinės ložės motyvo, smalsieji LNOBT lankytojai rudenį gali išvysti ir didesnių pasikeitimų visoje pirmoje jos eilėje.

Tačiau metas nukreipti žvilgsnį į sceną. Turiu pripažinti, kad patirtis Romos operoje, privertusi dėmesį sutelkti pirmiausia į skambesį, pasirodė pamokanti. Mat skambėjimas buvo tobulas (klausiausi Giuseppe's Verdi „Trubadūro“): niuansuotas, neagresyvus orkestro griežimas (muzikos dramatismas ten suprantamas kiek kitaip), laisvai erdvėje sklindantys ir vokaline kultūra pasižymintys dainininkų balsai, dirigento gebėjimas jau triai akompanuoti dainininkams ir drauge juos vesti. Kad suprastum italų operą, verta ją išgirsti operos tėvynėje.

Bellini „Kapulečiai ir Montekiai“ yra klasikinė *bel canto* melodrama (ši sąvoka Italijoje tapati operai), jos premjera įvyko 1830 m. Venecijos „La Fenice“ teatre. Kiek to autentiško itališkumo galima perteikti Vilniuje 1974 m. statytame teatre? Visų pirma, reikėtų pasidžiaugti, kad mūsų salėje iš bet kurio taško galima matyti sceną. Tiesa, girdėjimas, kaip žinome iš jau kiek pabodusių rypavimų dėl salės akustikos, problemiškesnis. Tiksliau, garsas sklinda kitaip. Pavadinčiau LNOBT akustiką kietesne – atlikėjams reikia įdėti daugiau pastangų, kad muzika suskambėtų minkštai, niuansuotai. Kitas dalykas – pati atlikimo maniera, vadinamoji mokykla. Esame sunkiasvoriai šiauriečiai, kraujyje – ir muzikiniame – neištrinamai įrašyti „Ant kalno mūrai“. Šį kartą pasikvietus italų dirigentą Sesto Quatrini, kurį pernai rudenį iš „Metropolitan Opera“ atsivežė Kristinė Opolais ir kuris tąkart sužavėjo Vilniaus publiką, bandyta tą muzikinį „žygiavimo geną“ perlauzti itališkojo takumo ir lengvumo link. Iš dalies pavyko. Tačiau viena yra bravūriškai sugroti populiarias orkestrines ištraukas iš operų (ką girdėjome K. Opolais koncerte), ir kas kita – jautriai akompanuoti keletą valandų iš neseniai išmoktos partitūros. Dirigento užduotas pagreitis buvo geras, nors pasitaikė ritminių nesutapimų, intonacinių paslydimų: tobulas skambesys – ateities perspektyvoj.

Apskritai negalėtum pasakyti, kad spektaklis ėjosi kaip iš pypkės. Žiūrėjau pirmąją premjerą birželio 9 d. – jautėsi kažin koks nuovargis. Gal intensyvos repeticijos išsunkė atlikėjų „spėkas“, o gal sunkumo įspūdį lėmė ilgokos pauzės tarp paveikslų keičiant dekoracijas. Bet ir paties pastatymo rūstumas paliko gana slegiantį įspūdį (režisierius

Vincent Boussard, Prancūzija, scenografas Vincent Lemaire, Belgija, kostiumų dailininkas Christianas Lacroix, Prancūzija, šviesų ir vaizdo projekcijų dailininkas Guido Levi, Ispanija). Nors paprastai esant minimalistiniam scenovaizdžiui tikimasi, kad į pirmą planą iškils muzika ir atlikėjai, šalta ir nekomunikuojanti scenos erdvė gali ir sutrukdyti atlikėjams užmegzti dialogą su publika.

„Kapulečių ir Montekių“ solistų ansamblis nedidelis: sopranas ir mecosopranas (Džuljeta – Viktorija Miškūnaitė, Romeo – Eglė Šidlauskaitė), tenoras (Tebaldas – Carlosas Cardosas, Portugalija), baritonas (Lorencas – Žygimantas Galinis) ir bosas (Džuljetos tėvas Kapelijus – Liudas Mikalauskas). Tačiau opera nemažos apimties, o pagrindinėms solistėms tenka rimtas vokalinis ir sceninis krūvis. Tenorui bene paprasčiausia – C. Cardosas operos pradžioje sudainavo bravūrišką efektingą ariją, susižėrė publikos simpatijas, vėliau tik retkarčiais pasirodydamas scenoje. Abiejų solisčių partijos Bellini buvo rašomos primadonomams ir iki šių dienų atliekamos ryškiausių dainininkių (pvz., Annos Netrebko ir Elėnos Garančos). Lietuviškoji „Kapulečių ir Montekių“ premjera – tai ir primadonų statuso įtvirtinimas jau pakankamai pripažintoms jaunosios kartos solistėms Eglei Šidlauskaitei ir Viktorijai Miškūnaitei. Kaip joms sekėsi?

Itališkasis *bel canto* E. Šidlauskaitė ėjosi kaip per sviestą. Apskritai, solistė labai perspektyvi, nors jau dabar yra nepaprastai puikiai atsiskleidusi kaip Eboli Verdi „Don Karle“ (pamename ir jos Grafię / Markizą Onutės Narbutaitės „Kornete“, naujausias vaidmuo – Merė Popins Ramintos Šerkšnųtės operoje). Žavi E. Šidlauskaitės dainavimo kultūra, minkštas tembras, o ir gana santūri dainininkės sceninė laikysena savaip papildė taurią atlikimo manierą.

V. Miškūnaitė – stabili ir ryški atlikėja, jau įrodžiusi gebėjimą atlikti įvairias ir sudėtingas partijas (Manon, Elžbieta, Violeta, Mimi, Miuzetė ir kt.). Tačiau ši kartą įspūdis nebuvo vienalytis. Galbūt šiuo metu yra solistės pereinamasis, lūžio laikotarpis, vedantis į naują dainavimo kokybę (prieš premjerą ji interviu minėjo, jog lankė pamokas pas italų pedagogę, kurios metodika yra kitokia, nei iki šiol vadovavosi solistė). Tačiau pritrūko vokalinio ir net, sakyčiau, muzikinio vientisumo. Bellini vizitinė kortelė – ilgai plėtojamos melodijos, kurias reikia vesti nepametant prasminės muzikinės gijos. Tikėkimės, iki rudens interpretacija subręs ir publika išgirs tobulą V. Miškūnaitės *bel canto*.

Taip susidėliojo renginių tvarkaraštis, kad jau kitą vakarą po „Kapulečių ir Montekių“ premjeros birželio 10 d. Rygoje žiūrėjau Richardo Wagnerio operą „Tanhoizeris“. Spektaklio premjera Latvijos nacionalinėje operoje įvyko vos prieš mėnesį, o birželį jis keletą kartų parodytas Rygos operos festivalyje.

Vos prasidėjus uvertiūrai, o ant uždangos netrukus užsidegus vaizdo projekcijoms (apie jas vėliau), užplūdo palaimingas jausmas: pagaliau iš tiesų esu Operoje... (atleiskite už patosą). Vis galvoju, kas lemia tą „buvimo namuose“ pojūtį, kaskart patiriamą Rygos teatre – ar tik istorinio, *gražaus* teatro aura? Be abejo, ir ji, bet svarbiausias visada yra turinys, kuriuo turi būti užpildyta net ir pati gražiausia teatro „dėžutė“. Tai – kūrinių pasirinkimas, jų pastatymo stilius, repertuaro išdėstymas. Sakykime, Rygos operos festivalis sumanytas kaip platforma koncentruotai parodyti naujausius ir įdomiausius sezono spektaklius (nors kartkartėmis programa konceptualizuojama, skiriama vienam kompozitoriui ar temai). Nuo pat pradžių festivalis buvo tikslingai orientuotas į tarptautinę auditoriją ir, reikia pripažinti, per dvidešimt gyvavimo metų ją pavyko sukviesti. Nenuostabu: kai apie tave – kultūros vartotoją net iš svetur – pagalvoja tiek, kad tavo patogumui pritaiko (plačiąja prasme) spektaklių rodymo datą, mielai atsiliepi į kvietimą.

Tačiau grįžkime prie „Tanhoizerio“. Visų pirma – tai labai graži muzika. Operos dirigentas – LNO muzikos vadovas Mārtiņis Ozoliņis – meistriškai išryškino muzikinius ir tembrinius (Wagnerio orkestras!) partitūros privalumus. Šioje operoje labai svarbūs chorai, ypač galingas vyrų choras, tad reikalingam skambėjimui teatro kolektyvas buvo pastiprintas Rygos kameriniu choru „Ave Sol“. Tarptautinių solistų ansamblį papildė ir diskantas – Rygos katedros choro mokyklos auklėtinis.

Paminėjau projekcijas, išryškėjančias skambant uvertiūrai. Tai citatos vokiečių kalba iš „Giesmių giesmės“, o pirmasis žodis, lyg koks šūkis išnyrantis iš tamsos, – „Liebe“ (vok. „meilė“). Taiklu: meilė iš tiesų yra „Tanhoizerio“ prasminis kodas. Režisierius Vilppu Kiljunenas ir scenografas Kimmo Viskari mums būtų visiškai nežinomi suomių menininkai, jie daugiausia dirba tėvynėje ir kituose Šiaurės kraštuose, tačiau jų vaizdinis ir režisūrinis „Tanhoizerio“ pateikimas pasirodė įtaigus ir pateisinamas.

Beje, V. Kiljunenas studijavo muzikologiją ir dramą bei teorinę filosofiją Helsinkio universitete. Matyt, išsilavinimas jam padėjo tiksliai

„Tanhoizeris“

A. ZELTINA NUOTRAUKA IŠ LATVIJOS OPEROS TEATRO ARCHYVO

gliaudyti Wagnerio reikšmes tiek muzikiniu, tiek idėjų istorijos lygiu. Anot režisieriaus, „dvi svarbiausios „Tanhoizerio“ temos yra individo požiūris į meilę ir individo požiūris į laisvę – iš religinės perspektyvos“. Operoje iš tiesų netrūksta krikščioniškų simbolių ir siužetinių nuorodų, kaip antai – Tanhoizerio piligriminė kelionė į Romą mel-džiantis dėl nuodėmių atleidimo arba Tanhoizerį gelbstinčios mylimosios Elizabetės personažas, kurio prototipas yra šv. Elžbieta.

„Tanhoizeryje“ pabrėžiamas XIX a. būdingas dvasinės ir erotinės meilės poliarizavimas. Erotikos motyvas subtiliai, bet ne dviprasmiškai nužymimas jau veikalo pradžioje. Pirmasis operos paveikslas prasideda Veneros grotoje – greta Tanhoizerio ir Veneros scenos gilumoje matome lyg gėlės žiedas susikibusias nuogales. Visai nevulgaru, atvirkščiai – taiklu. Juo labiau jog gėlės ir žiedlapių forma bei spalvos (įvairūs raudonio atspalviai) atsikartojo scenografijoje. Grafinio dizaino ir parodų architektūros srityse besispecializuojantis dailininkas K. Viskari milžiniškus žiedlapius tai paversdavo Tanhoizerio ir Veneros gultu, tai – apsukęs – Vartburgo pilies kiemo pakyla, ant kurios antrame veiksmo varžosi minezingeriai; arba milžinišką žiedą pakabindamas virš scenos, kad ant jo žiedlapių galėtų išryškėti projekcijų vaizdai. Architektūriškas scenos apipavidalinimas leido varijuoti keletu pagrindinių scenografijos konstrukcijų ir šitaip vis kitaip padalinti scenos erdvę.

Vis dėlto operoms apie meilę, kurios herojams nelemta būti kartu, būdingas mirties, kaip vienintelės susijungimo galimybės, išaukštinimas (pvz., Wagnerio „Tristane ir Izoldoje“ ar Verdi „Aidoje“) „Tanhoizerio“ statytojams nepriimtinas. Anot režisieriaus V. Kiljuneno, „mūsų pastatymas būtų beviltiškas, jei bandytume įtikinti publiką, kad tik mirtis gali mus išgelbėti nuo šio pasaulio neapykantos ir susvetimėjimo: Wagneris vis grįžta prie pagrindinio šios operos leitmotyvo – atleidimo, gailestingumo.“

Galbūt ne visos operoje dainavusių solistų pavardės yra plačiai žinomos, tačiau balsai buvo puikūs. Tanhoizerį dainavęs tenoras iš JAV Corby Welchas įveikė visus dramatiškuosius *forte* ir kitus vokaliinius Wagnerio spąstus dainininkams. Minkštu, sodriu tembru žavėjo Venerą įkūnijusi švedų solistė Martina Dike, labai gerą įspūdį paliko vieną iš pagrindinių vaidmenų – Volframo fon Ešenbacho – atlikęs baritonas Valdis Jansonas, kurį pažįstame iš mūsų šio „Don Karlo“. Latvių pagrindinis sopranas Liene Kinča ne tik puikiai padainavo, bet ir įtikinamai sukūrė Elizabetės, herojės „be odos“, paveikslą. Konstruodamas personažą režisierius aiškiai atsispyrė nuo psichologinio asmens, vėliau pavadinamo šventuoju, portreto: tokias asmenis neretai ištikdavo priepuoliai, jie būdavo linkę save žaloti arba leisti žalojami kitų, socialinėje aplinkoje būdavo „lyg ne iš šio pasaulio“ ir pan. Nors vietomis gal jau kiek persūdytas, bendras charizmatiškos, stiprios dvasios ir gebančios aukotis moters paveikslas sukurtas taikliai. Beje, Elizabetės partiją Rygoje dainuoja ir lietuvis Vida Miknevičiūtė, o vieną iš mažesnių vaidmenų atlieka Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje studijuojantis skardžiabalsis latvių tenoras Juris Jope.

Birželio 10-ąją taip pat dainavo suomių bosas Timo Riihonen (Elizabetės tėvas, Tiuringijos landografas Hermanas), jaunosios kartos solistai Raimondas Bramanis, Kalvis Kalniņis, Viesturas Jansonas ir Edgaras Ošleja atliko besivaržančių minezingerių vaidmenis.

P. S. Kitą dieną po „Tanhoizerio“ „desertui“ nuvykau pavaikštinėti po Cēsį – vos už Anykščių didesnę miestelį su įspūdinga kryžiuočių pilimi ir... šiuolaikiška koncertų sale, į kurią atvyksta koncertuoti, pavyzdžiui, „Kremerata Baltica“. Naujas koncertų sales (ne paremontuotus kultūros namus) turi Rėzeknė, Liepoja, bet tai jau didesni miestai – artimesni Panevėžiui... Na, kaip perkelti bent dalelę latviško požiūrio į kultūrą pas mus?

Genijų, bepročių reikalai

Antrasis Meno ir mokslo laboratorijos spektaklis

RIMGAILĖ RENEVYTĖ

Šio sezono metu bene visų teatrinių reiškinių centre buvęs – vaidinęs ar režisavęs, būręs, dalyvavęs ar įkvėpęs bendraminčius – Paulius Markevičius pristatė dar vieną premjerą, jau antrąjį Meno ir mokslo laboratorijos spektaklį. Pirmiausia parodę jį Molėtų observatorijoje, spektaklio „Reikalai“ kūrėjai sugrįžo į sostinę. Priimant chaotiškos Pauliaus Markevičiaus režisūros sąlygas, pirmame plane atsidūrė spektaklio forma: žiūrovų ir aktorių erdvę suliejanti spektaklio įžanga, žanrų polifonija, netikėtos veiksmo (teksto) ir judesio jungtys. Žiūrovus-lankytojus sanatorijos „Vyšnių sodas“ pacientai-aktoriai pasitiko „Meno forto“ kieme, kuriame vilnietiškos premjeros dieną aktorių kuriamai atmosferai antrino „Šeks-pyro“ viešbutyje švenčiamų vestuvių garsai. Vestuvių svečiai bei muzikantai tapo spektaklio dalimi, kurią priėmę kaip žaidimo taisyklę aktoriai privertė dar labiau suklusti būsimą / esamą žiūrovą. Pasklidę po „Meno forto“ kiemą ir pastebimai įsimaišę tarp žiūrovų, aktoriai leido pajusti spektaklio interaktyvumą – kuriama bendra aktorių ir žiūrovų (ir netgi praeivių) erdvė,

kurioje kviečiama, kalbinama ar net provokuojama dalyvauti. Žiūrovams stebint aplink pasklidusį veiksma ir laukiant tolesnių nurodymų, įvyksta pirmasis susipažinimas su personažais – susidaro įspūdis, jog visi aplinkui šmirinėjantys veikėjai – tai beprotnamio gyventojai. Bet šurmuliuojančių aktorių užduotos taisyklės pagrindinėje spektaklio erdvėje tęsiamos kiek kitaip: paaiškėja, jog ne visi personažai yra pacientai, o spektaklio pasakojimas, kurio pagrindą sudaro Frydricho Dürrenmatto komedija „Fizikai“, susitelkia į žmogžudystės tyrimą. Tačiau bendra aktorių ir žiūrovų erdvė išlieka (dalis žiūrovų sėdi scenoje, dalis aktorių užėmę vietas salėje), nors abiejų vaidmenys aiškiai atskirti viso spektaklio metu. Tiesa, pats veiksmas ilgą laiką atrodo įtartinas, tarsi žiūrovams būtų rodomas spektaklis spektaklyje – neapleidžia pirmasis įspūdis, kad visi čia bepročiai, tik vaidina inspektorius, slauges, daktares. Režisierius laikosi siužeto vientisumo, tačiau iki pat antro veiksmo vidurio ištesdamas detektyvą ir neakcentuodamas pagrindinių įvykių pameta žiūrovo dėmesį. Laukti tenka iki kulminacinės scenos, kai paaiškėja įtarumą kėlusį priežastis. Dabar išryškėja ir pagrindiniai personažai: Herbertas

Georgas Boitleris, pramintas Niutonu (Vygandas Vadeiša), Ernstas Heinrichas Ernestis, pramintas Einšteinu (Simonas Dovidauskas) ir Johanas Vilhelmas Mebijus (Gediminas Rimeika). Veiksmai svarbiausi ir scenoje stipriausi Vadeišos, Dovidausko ir Rimeikos kuriamieji personažai spektakliui suteikia tvirtumo. Fizikai, apsimentantys bepročiais, beveik viso spektaklio metu funkcionuoja kaip fonas – su jais ir apie juos kalbama, tačiau tikslūs ir „tvarkingi“ personažai nekelia abejonių dėl, kaip vėliau sužinome, galimos apgavystės. Kiekvienas iš fizikų rado savo bepročio, keistulio versiją, todėl nė vienas iš jų neišbluko spektaklio visumoje.

Nors „Reikaluose“ veikia visi pjesei reikalingi personažai, dalis jų žiūrovui pateikti kaip nenuosekliai isteriški (dar viena priežastis laikyti šiuos bepročiais) arba, priešingai, tipiškai ir plokšti, neišnaudojami nei aktorine, nei veiksmine prasme. Šiuo požiūriu tvirtesnio ir aiškesnio charakterio pritrūko Marijos Petravičiūtės „vyriškai“ slaugei Martai Bol ir Mildos Norikaitės Monikai Štetler, ryškiau atsiskleidusiai tik spektaklio pabaigoje. Julijos Šatkauskaitės kuriamos daktarės Matildos fon Cand drama spektaklyje, deja, visiškai

Scena iš spektaklio „Reikalai“

R. DAVIDONIO NUOTR.

neatskleidžiama. Grubiai vaizduojama valdinga moteris, pakvietusi žiūrovus į „sanatoriją“, prikaustė dėmesį, tačiau prasidėjus veiksmui ėmė stokoti charakterio subtilumo ir tapo nuspėjama. Bene vienintelis moteriškas personažas, nustebinęs aktorine raiška (nes į veiksma įsiliejo gerokai vėliau, o iš išvaizdos taip pat priminė dar vieną tipišką, tik šįkart – namų šeimininkės karikatūrą) – tai Eglės Valadkevičiūtės Lina Rozė, kurios tragiškumą aktorė sugebėjo atrasti ir perteikti naudodamasi savo sukurto personažo savybėmis.

Apmaudu, jog Gabrielius Zapalskis, kurdamas inspektorių Richardą Fosą, ir Martynas Vaidotas, įsikūnydamas į Oskarą Rozę, visai neišnaudojo savo aktorinių galimybių ir personažus parodė kaip stereotipiskus amerikietiško detektyvo veikėjus. Veikiausiai Jurgio Marčėno Saliamonas būtų kur kas efektingiau prabilęs finalinėje scenoje, jeigu veiksmo metu sėdėtų tarp žiūrovų ar užsiimtų nuo pasakojimo

atitrūkusia veikla. Jo buvimas scenoje neleido išskirti ir individualizuoti Saliamono veiksmų, kurie, kaip vėliau paaiškėjo, buvo svarbūs veiksmo akcentai.

Kodėl aktoriniai darbai įgijo paviršutiniškumo? Ar tokius personažus sukūrė patys aktoriai, o gal režisierius pasiūlė būtent tokią vaidmenų partitūrą? Jeigu tai spektaklio sumanymas, kodėl taip stereotipiškai vaizduojami tik „antraplaniai“ personažai? Nejaugi tik kaip kontrastingas fonas bepročiams?

Galbūt pagrindinė spektaklio mintis premjeros vakarą nebuvo aiškiai išsakyta, todėl privertė svarstyti apie norimą pasiekti ir pasiektą rezultatą. O galbūt ši abejonė ir buvo kūrėjų tikslas – paversti žiūrovus nepasitikinčiais, įtariais visuomenės „bepročiais“?

Verta tikėti, kad laikui bėgant spektaklis kūrybiškai sutvirtės, jo tikslas sukonkrečės, o personažai taps savi patiems aktoriams, kaip kad per pusmetį nutiko „Dalykam“.

Viščiukus skaičiuoja pavasari

Gala koncertas Šokio teatre

ŽILVINAS DAUTARTAS

Pasirodo, daroma ir taip. Kiekvieną pavasarį savo „viščiukus“ skaičiuoja Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos baletu skyrius. Ne išimtis ir šis – birželio 10 d. Šokio teatre įvyko tradicinis baletu skyriaus metų koncertas, kuriame dalyvavo gausus būrys jaunųjų atlikėjų – nuo mažiausių iki absolventų. Prasminga, kad šį renginį pradėjo 2 klasės mokinė Elzė Kotryna Pylinkutė su miniatiūra „Pudros debesėlis“ (mokytoja Jolanta Vymerytė). Šie mokslo metai skyriaus bendruomenei nebuvo lengvi – pasikeitė vadovybė, visus sukrėtė skaudi netektis, tarsi nubrėžusi takoskyrą tarp to, kas buvo, ir to, kas ateis. Bet gyvenimas nesustoja, eina į priekį, o kartu su juo ir baletu skyrius.

Baletu skyriuje klasikinis šokis vėl įgauna turėtas pozicijas, po pertraukos vėl įteikta J. Jovaišaitės-Olekienės premija (ją pelnė vienuoliktokė Viltė Lauciūtė). Džiugu, kad tai ne vienintelis apdovanojimas tą vakarą – buvusios skyriaus auklėtinės

Greta Gilytė ir Inga Cibulskytė, kuriomis gėrimės Nacionalinio operos ir baletu teatro scenoje, įsteigė savus apdovanojimus, nuo jų neatsiliko ir UAB „Puantas“, be kurio neįsivaizduojame baletu skyriaus gyvenimo. Visi koncerto dalyviai nusipelno pagyrimo, kaip ir jo organizatoriai: mokyklos direktorius Romualdas Kondrotas, sceninės praktikos specialistė Giedrė Zaščižinskaitė ir skyriaus vadovas Eligijus Butkus. Sveikintina ir tai, kad koncerto išvakarėse (birželio 7 d.) Šokio teatro scenoje savo sugebėjimus galėjo pademonstruoti visi skyriaus mokiniai, paruošę kokią nors variaciją ar miniatiūrą, o konkurencija išties buvo nemaža, tad į baigiamąjį koncertą pateko geriausieji. Gaila, bet visų laimingųjų nėra galimybės išvardinti, juk vien solistų vos ne trys dešimtys, o kur dar masinių šokių atlikėjai? Tad belieka paminėti pačius „pačiausius“ ir jų mokytojus. Kas labiausiai džiugina? Ogi būsimųjų baletu meistrų ir eilinių universalumas. Ganėtina profesionaliai įvaldę klasikinio šokio techniką, pajutę kūrinio stilių,

jaunieji atlikėjai pavydėtinai laisvai, bet įtaigiai jaučiasi ir atlikdami šiuolaikinės choreografijos kūrinius. Dešimtokas Edvinas Jakonis, puikiai sušokęs Princo variaciją iš P. Čaikovskio „Spragtuko“, pademonstravęs ne tik rafinuotą eleganciją (nieko nuostabaus – juk jo mokytojas Petras Skirmantas!), bet ir subtilią šokio techniką, stebino unikalio kūno plastika šiuolaikinėje choreografijoje. Gerų žodžių nusipelnė ir septintokas Mantas Žvybas (mokytoja Marija Kiršienė), Ingos Gerulskytės miniatiūroje „Saracėnas“ subtiliai perteikęs rytietiškos plastikos egzotiką. Pavydėtinu universalumu nudžiugino ir devintokė Vakarė Radvilaitė (mokytoja Gražina Dautartienė), po stilingos klasikinės variacijos iš „Venecijos karnavalo“ labai ekspresyviai ir įtaigiai sušokusi Jurijaus Smorigino miniatiūrą „Apeigos“ pagal J. Greenwoodo muziką.

Natūralu, kad didžiąją koncerto dalį sudarė ištraukos iš klasikinų baletų, kur savo gebėjimus galėjo realizuoti ne tik vyresnių klasių mokiniai, bet ir „vidurinieji“ – šeštokė Gilė Sakalauskaitė, santūriai,

bet pakankamai tiksliai sušokusi variaciją iš „Armidės paviljono“, septintokė Nora Straukaitė, sušokusi variaciją iš „Bajaderės“ ir sužavėjusi įgimtu lyrizmu, pasteliniiais šokio pustoniais (mokytoja Deimantė Karpušėnė), jos bendraklasis Jonas B. Kertenis, variacijoje iš „Venecijos karnavalo“ pademonstravęs tokiame amžiuje nebūdingą stiliaus pajautimą ir tikslią techniką. Devintokės Gabrielė Marčiukaitytė, profesionaliai ir nuotaikingai sušokusi variaciją iš „Gulbių ežero“, ir Anastasija Semaško, savo veržliais sukiniais, nenusileidžiančiais tornadui, privertusi stebėtis įvaldyta technika, ekspresyviai atlikusi variaciją iš baletu „Paryžiaus liepsna“, labai organiškai įsiliejo į bendraklasių atliekamą temperamentingą, kupiną vidinės energijos miniatiūrą „Nesinchronas“, profesionaliai pastatytą mokytojos Miglės Praniauskaitės. Šių metų J. Jovaišaitės-Olekienės premijos laureatė V. Lauciūtė (mokytoja Audronė Domeikienė) variacijoje iš baletu „Faraono duktė“ pademonstravo jai būdingą kruopštumą ir stabilumą.

Aštuntokė Jekaterina Lychvar (mokytoja Liudmila Grava) su bendraklase Aleksandra Baušyte sušokusi Lėlių duetą iš „Kopelijos“, šokdama Snieguolės variaciją iš baletu „Snieguolė“ atsiskleidė kaip perspektyvi, neeilinių profesinių duomenų mokinė. Šį kartą koncerto programoje buvo tik vienas *pas de deux*, jį grakščiai ir lengvai sušoko devintokai Rūta Karvelytė ir Deividas Dulka (mokytojai Gražina Dautartienė ir Aleksandras Semionovas). Viliuosi, kad kitąmet skyriaus pavasariniame koncerte bus apstu ne tik variacijų, bet ir *pas de deux*, vadinamųjų charakterinių šokių, padedančių atsiskleisti ir tiems mokiniams, kurių galimybės ribotos dėl profesinių duomenų. Taip pat viliuosi, kad matysime ir daugiau absolventų, pademonstruosiančių savo gebėjimus šokant ne tik šiuolaikinės choreografijos, bet ir klasikos kūrinius. Šiais metais solo šoko tik absolventė Vitalija Montrimaitė. Keista, kad ši jaunutė šokėja, žengianti pirmuosius

NUKELTA Į 5 PSL.

Baletas – nepasiekiamos tobulybės menas

Kalbamės su Lietuvos nacionalinio operos ir baleto trupės nare Neringa Česaityte

Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre birželio 18 d. įvyko jau šeštasis projekto „Kūrybinis impulsas“ pasirodymų vakaras. Tai labai reikšminga kūrybinės raiškos erdvė, tačiau pulsacija neapsiriboja konkrečiu renginiu. Impulsas – kūrybos vyksmo būtinoji sąlyga, tad, baigiantis teatro sezonui, kalbamės su vis labiau ryškėjančia teatro baleto trupės nare Neringa Česaityte.

2016-ieji solistei pasiūlė naujus vaidmenis – LNOBT baleto meno vadovo, choreografo Krzysztofo Pastoro pastatytame balete „Romeo ir Džuljeta“ (premjera – 2016 m. spalio 28, 29 d.) įkūnyta Džuljeta; gruodžio 31 d. vakarą Vasilijaus Medvedevo spektaklyje „Don Kichotas“ (premjera – 2016 m. balandžio 29 d.) pirmą kartą šoktas Amūras.

Williamo Shakespeare'o tragediją „Romeo ir Džuljeta“ daugiau mažiau žino visi. Kaip Jūs vertinate šią meilės istoriją, jos veikėjus, o galvojant plačiau, ką manote apie dviejų šeimų priešpriešą, Kapulečių ir Montekių konfliktą?

Ši istorija mane sudomino dar mokykloje, kai Shakespeare'o „Romeo ir Džuljeta“ buvo privalomų perskaityti knygų sąrašas, o vėliau turėjome pasirinkti ištrauką ir ją suvaidinti. Žinoma, mane sužavėjo romantiška, nors ir tragiškai pasibaigusi meilės istorija. Mokyklos spektakliuose visos mergaitės be išimties nori tapti Džuljetomis, nes tai ne tik svajonių vaidmuo, bet ir svajonių meilės istorija, kuri, nepaisant tragiškos baigties, žavi ir keri ta besąlygiška meile bei romantika. Tačiau Džuljetos ir jos tėvų santykiai man yra visiškai svetimi, kadangi pati iš tėvų jaučiu tik begalinę meilę, rūpestį ir palaikymą. Vis dėlto suprantu, kad pjesėje vaizduojamus santykius diktavo to meto aplinkybės, visuomenės normos.

Dviejų šeimų konfliktas, kuris nusinešė nekaltų žmonių gyvybes, man atrodo siaubingas ir beprasmis. Juk viskas galėjo būti visiškai kitaip, jei nebūtų tiek neapykantos.

Džuljeta Jums asmeniškai – vaikiškai naivi mergaitė, ne pagal amžių subrendusi įsimylėlėlė, laisvės trokštanti paauglė, maištinga siela – kas?

Turbūt kiekvienas, perskaitęs knygą, Džuljetos personažą gali įvardinti vis kitaip. Man ji yra mergina, kuri jautėsi vieniša tarp žmonių, turėjusių gaubti ją šiluma ir meile. Iš pradžių ji tik vaikas, naiviai besidomintis ją supančiu gyvenimu, o vėliau rimta, įsimylėjusi, subrendusi mergina, kuri prima ne pagal savo amžių sudėtingus sprendimus.

Balete dominuoja muzika, o „Romeo ir Džuljetos“ kompozitorius – Sergejus Prokofjevas. Pasidalinkite šios istorijos ir savosios veikėjos muzikinio įprasminimo patyrimu – ką Jums sako partitūra, kiek ji įkvepia minčių, sužadina jausmų?

Muzika vienareikšmiškai buvo vienas pagrindinių variklių, padedančių nepasiklysti minčių begalybėje ir pajauti emocijas. Repetudamas neretai susikoncentruoji į judesių techniką ir galvoji tik kaip ištaisyti pastabas, kurias davė repetitoriai, tačiau Prokofjevo muzika visuomet padėdavo vėl grįžti į vaidmenį ir pajauti, ką jautė Džuljeta.

Vis dėlto muziką suvaldo, ją interpretuoja ir scenoje įprasmina choreografas. Kokią Džuljetą šokio kalba įprasmina Pastoras? Kokią asmeniškai Jūs norite įkūnyti?

Pastoro choreografija „Romeo ir Džuljetos“ spektaklyje man nuo pat pirmų žingsnių buvo labai patogi ir artima. Visi judesiai tarsi susijungę tarpusavyje, plaukia vieni iš kitų. Smagu buvo stengtis ją kuo geriau atlikti. O pati Džuljeta, kaip personažas, buvo lengvai suprantama, nes choreografas labai aiškiai nupasakojo, kaip jis ją įsivaizduoja, ir visos jo mintys man atrodė labai taiklios ir tinkamos. Žinoma,

kiti. O juos vieną dieną pakeis tie, kurie 2017 m. birželio 10 d. koncerte šoko Giedrės Zaščizinskaitės miniatiūroje „Skrudės ir žiogai“, sukurtoje remiantis mokinių psichologijos ir galimybių žiniomis, tie bevardžiai atlikėjai, kuriuos paruošė ir į šokio teatro sceną išleido skyriaus klasikinio šokio mokytojai, be jau išvardintų, tai – Vytautas Brazdylis, Jolanta Liaugminienė, Neli Beredina, Lina Puodžiukaitė-Lanauskienė. Kiek iš tų „skruzdžių ir žiogų“ pasieks mokymosi Baleto skyriuje finišą, nežino niekas. Todėl kiekvieną pavasarį Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos baleto skyrius „skaičiuoja viščiukus“.

jis paliko ir nemažai laisvės, taigi daug galėjau pridėti ir pati, kurdama šį vaidmenį. Mano Džuljeta, kurią stengiuosi vaizduoti, iš pradžių yra kukli, jauna, besidžiaugianti gyvenimu mergaitė, kuriai svetimas žiaurumas ir neapykanta. O vėliau meilės pilna, subrendusi, surimtėjusi mergina, kuri, norėdama būti su mylimu žmogumi, priešinasi netgi savo šeimai.

Baletas – grožis žiūrovams, o šokėjams – begalinio atsidaavimo, techninės precizikos ir jausminės gelmės reikalaujanti kūryba, neatleidžianti aplaidumo. Kaip choreografijos technika padeda atskleisti Džuljetos charakterį?

Tai buvo pirmas toks didelis mano vaidmuo Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre. Bet koks išėjimas į sceną reikalauja daug darbo ir repeticijų, o kai pradėti ruošti pagrindinį vaidmenį, dirbti tenka penkis kartus daugiau. Didžiulė atsakomybė, noras pasirodyti kuo geriau ir visus žingsnelius atlikti kuo tobuliau, reikalauja darbo ne tik per repeticijas, bet ir namuose. Žinoma, grįžusi namo fiziškai nešoku, tačiau mintys apie vaidmenį, santykių su kitais veikėjais supratimas bei muzikos pajautimas yra dalykai, kurie ruošiant tokios svarbos vaidmenį nepalieka artisto nė minutei. Pagrindinis vaidmuo leidžia šokėjui perteikti savo išgyvenimus, patirtis ir emocijas per choreografo kurtą prizmę.

2016-uosius palydėjote Amūro vaidmeniu – koks jis Jums, galvojant apie šokėjos patirtį ir praktiką?

Amūras – vaidmuo, reikalaujantis stiprios technikos ir lengvų šuolių, o visa tai sukurti ir atlikti neprikaištingai bei neparodant veidu, kad labai sunku ir kad pavargai, įmanoma tik atsidavus dirbant. Taip ir buvo, daug repeticijų su pedagoge, daug pastabų. Šis vaidmuo padėjo patobulinti tam tikrus techninius mano, kaip šokėjos, raiškos dalykus. Jį sukūrusi jaučiausi smarkiai paaugusi, tačiau baletas yra menas, kuriame tobulybė nepasiekiamas. Šis azartas ir skatina tobulėti bei siekti aukštumų.

Dar 2015 m. pradžioje menotyrininkas, šokio istorikas ir kritikas Helmutas Šabasevičius (7md.lt 2015-03-06), rašydamas apie debiutus Lietuvos baleto scenoje, teigė, jog pirmą kartą įkūnydama pašėlusią lėlę Léo Delibes'o „Kopelijos“ trečiame veiksmė šokote temperamentingai; o straipsnyje jau minėtą Amūrą „Don Kichote“ Sapno paveiksle, anot šokio meno eksperto (7md.lt 2017-01-20), sukūrėte lengvais šuoliais,

Neringa Česaitytė (Džuljeta)

M. ALEKSO NUOTR.

išraiškinga veido iškalba, įkūnydama meilės dievą kaip žaismingą ir valiūkišką. Tad Jums svarbu emocija, personažo gyvybė. Kaip pavyksta (su)derinti šokio technikos ir jausminės tiesos, gelmės dalykus?

Man atrodo, kad šokėjas privalo žiūrovą pasiekti emocija. To visuomet ir siekiu. Taip, technika, linijos, judesių tobulumas yra privalomi balete, tačiau be jausmų, be emocijų jie būtų nieko verti. Visada domiuosi vaidmenimis, kuriuos teks šokti. Susižinau, kokia jų istorija, išgyvenimai, ką šie personažai reiškia būtent tuose baletuose, kuriuose jie yra. O vėliau, jau dirbant, repetuojant, visa tai stengiuosi atvaizduoti, išjausti. Niekada nebūna lengva, dažnai dėl emocijų nukenčia techniniai dalykai, bet tam ir yra repeticijos, kad šios abi sritys kuo labiau derėtų. Baletas tuo ir skiriasi nuo gimnastinių ar cirko pasirodymų, kad mes norime žiūrovus pasiekti jausmais ir perduoti tam tikrą žinutę. Kai mokytojai, repetitoriai, kolegos, kritikai ar žiūrovai pastebi emociją, kurią norėjai perteikti – tai yra didžiausias pasiekimas.

Šiek tiek atitolstant nuo vaidmenų, žvelgiant į pradžią, prisiminkite pirmąsias patirtis, pamokas, ar jau iš karto žinojote, jautėte, kad baletas Jums – gyvenimas?

Oi, ne. Iš pradžių buvo labai sunku. Norėjau šokti, stodama į baleto mokyklą žinojau, kad čia galėsiu mokytis, bet apie patį baletą mano žinios buvo labai menkos. Pirmi metai buvo nepaprastai sudėtingi. Kai atėjau ir pamačiau, kad mes nešoksim pamokose, o tik atlikinėsim kažkokius pratimus, pasidarė baisoka. Aš juk norėjau iškart šokti, o čia reikia mokytis ir dar taip sudėtingai, į sceną išeiti pirmaisiais metais šansų taip pat nebūna labai daug. Kūnas labai ilgai priešinosi. Tačiau vėliau supratau, kaip ir ką reikia daryti, ir tiesiog stengiausi kuo labiau tobulėti ir semtis žinių. Viena mūsų mokytoja baigiant mokyklą sakė, jog „baletas – ne profesija, o gyvenimo būdas“, ir čia yra daug tiesos.

Mokytojas, repetitorius iš pradžių yra be galo svarbus,

reikalingas, būtinas, ypač baletė. Gal galėtumėte įvardinti savo gyvenimo mokytoją?

Gyvenimo mokytoja ir pavyzdys man yra mama, ji visuomet šalia, padeda atskirti gera nuo bloga, jos visada galiu klausyti patarimo. O kalbant apie baletą, klasikinio šokio mokytoja Audronė Domeikienė buvo tas žmogus, kuris padėjo suprasti daug dalykų, atvėrė kelią į baleto pasaulį, jai būsiu amžinai dėkinga.

Iš tiesų meno pasaulyje yra be galo daug žmonių, kurie įkvepia savo pavyzdžiu, palaiko ir veda pirmyn. Galėčiau išskirti Živilę Baikštytę, jai esu ypač dėkinga už nesuskaičiuojamas repeticijų valandas ir taiklias pastabas, kurios leidžia sparčiai tobulėti. Iš esamų solistų žaviuosi Anastasija Čumakova, kuri, net turėdama didelį krūvį, visada randa laiko padėti, patarti, ji įkvepia mane kaip asmenybė. O Vytautas Brazdylis buvo pirmasis žmogus, patikėjęs manimi, suteikęs šansą šokti pagrindinius vaidmenis ir taip pamilti baletą.

Žvelgiant į Lietuvos baleto horizontą, kaip regite šiandieną?

Manau, kad baletas Lietuvoje labai tobulėja. Kai stojau į Nacionalinę M.K. Čiurlionio menų mokyklą, kitų variantų nelabai ir buvo, o dabar kuriasi vis daugiau privačių baleto mokyklėlių, kurios paruošia gabius vaikus didžiajai scenai, ir tai yra labai teigiamas pokytis. Tik norėtūsi, kad plačioje visuomenėje šis menas būtų labiau vertinamas ir suprantamas, kad daugiau žmonių matytų tai, ką matome mes, artistai.

Kas Jums yra baletas kaip repeticija, pamoka, šokis, spektaklis? Kiek jame jaučiatės suvaržyta, kiek laisva?

Baletas – tai šokis, kuriame gali tapti, kuo tik nori – princese ar ragana, mergeite ar paukščiu. Įdėdamas daug darbo, džiaugsmo kupinas būsi ne tik pats, bet galėsi džiuginti ir aplinkinius, žiūrovus. Man tai yra geniali savišraiškos forma, nes per alinantį fizinį darbą gali išreikšti savo vertybes ir emocijas.

KALBĖJOSI ELVINA BAUŽAITĖ

Naujakurystės radiniai

Arūno Kulikausko fotografijų paroda galerijoje „Trivium“

AGNĖ NARUŠYTĖ

Šįkart galerijos pavadinimas, regis, susikalba su tuo, kas joje rodoma. Arūno Kulikausko fotografijose – gyvenimo „trivium“, užfiksuota pačia „trivialiausia“ priemone – mobiliuoju telefonu. Beveik penkeri metai kasdienybės kaimo trobelėje, Samantonyse. Ten gi nieko ypatingo – gėlės ant palangės, namie keptos duonos riekės ant stalo, piešiantis vaikas, žąsys ir avys, ūkio darbai pavasarį, vasarą, rudenį, žiemą ir vėl pavasarį. Ir vis dėlto daiktavardis *trivium* veda mintį kitur – tai juk trijų kelių sankryža (*tri + via*) ir trys „žemesnieji“ liberalieji menai: gramatika, retorika ir dialektika. Žemesnieji, nes sudaro mąstymo ir kalbėjimo pagrindą – kaip ir Kulikausko fotografuojamos gyvenimo nuotrupos yra dirva, iš kurios viskas išauga. Aišku, norint įdomiai vaizdais pasakoti apie tokius nežymius įvykius kaip mamos, dviejų vaikų ir šuns sėdėjimas ant žolės 2013 m. birželio 21 dieną, reikia tam tikros pagavos, kuri išauga iš ypatingų patirčių komposto.

Šių rupių akimirkų priešistorės kadrai nusidriektų į 9-ojo dešimtmečio pradžią, kai baigęs dizaino studijas LTSR valstybiniame dailės institute ir grįžęs į Kauną, Kulikauskas susipažino su Gintautu Stulgaičiu. Pastarojo fotolaboratorijoje – Zoologijos sode, netoli tigrų narvų, – pradėjo veikti klubas „Plėšrieji“, prie kurio vėliau prisijungė Gintaras Jaronis, Saulius Paukštys, Giedrius Liagas, Visvaldas Dragūnas ir Robertas Kanys. Nespalvotus vaizdus,

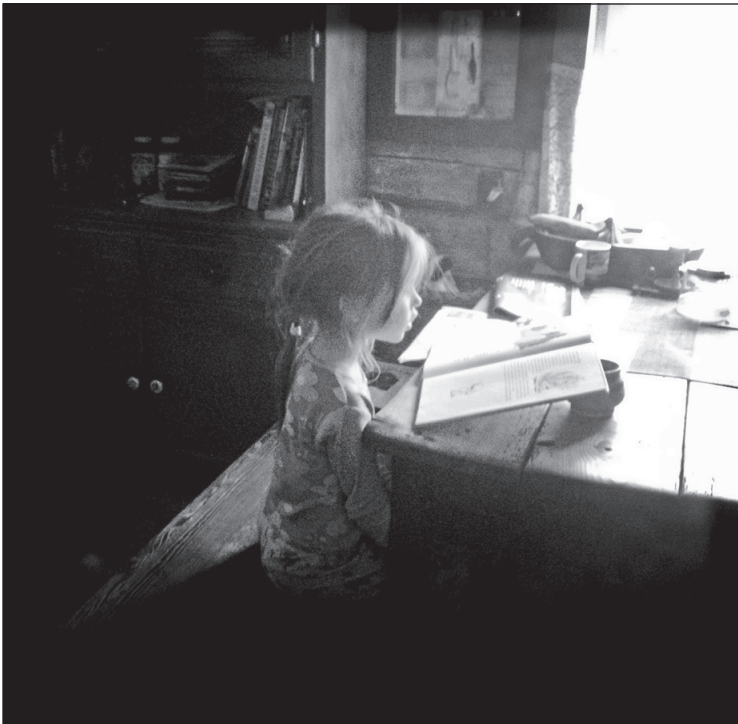
turbūt įkvėpti Vilniaus alchemiko Alfonso Budvyčio, jie mirkė neskaniai ryškiose spalvose, perdirbinėjo rastas nuotraukas ir pačią tikrovę. Fotografuojant geležinkelius ar elgetas prisikabindavo milicija ir apšviesdavo juosteles. „Dar pamėnėsiu, – sako Kulikauskas, – kad buvau razbaininkas-pijokas-anarchistas (vis išivieliantis į visokius „reikalus“), gerokas idealistas ir dar visoks kitoks *-istas* (vis už teisybę), nakvojantis kartais visai ne ten, kur normalūs žmonės miega, kartais su mėlynėmis po akim, kartais su sulaužytais krumpliais. Tuo metu ir formavosi mano gyvenimo filosofija bei fotografavimo „taškas“.“ (Arūnas Kulikauskas, Kūryba ir... visiška tylą, *Kauno avangardinė fotografija: paskutinis sovietmečio dešimtmetis*, sud. M. Matulytė, I. Mazūraitė-Novickienė, Kauno fotomenininkų sąjungos Kauno skyrius, Lietuvos dailės muziejus, 2011, p. 24.)

Vos tik Lietuva tapo nepriklausoma, „razbaininkas“ ištrūko į laisvę, kurios daugiausia buvo Jungtinėse Amerikos Valstijose. Tiek apie jį ir tegirdėjome – tik užuominas, kad bendrauja su Jonu Meku, rodo savo darbus garsiajame Niujorko vizualiųjų menų centre „Anthology Film Archives“. Kai atsiradau feisbuke, pamačiau ten nuolat vykstančią Kulikausko parodą – tokio paties formato, kaip dabar galerijoje „Trivium“. Amerikietiška buitis atrodė egzotiška, didmiestis gaudė net ant pusryčių stalo. Bet 2012 m. Arūnas visus nustebino grįždamas į Lietuvą ir įsikurdamas ne „centre“, o kaime, toli nuo magistralių ir sankryžų. Jo žvilgsnis iš dangoraižių nusileido

ant žemės ir ėmė gaudyti čia visur gaudžiančią egzotiką – nepakartojamo buvimo šiandien, šalia tikrų daiktų, ne ekranuose.

Tas nuostabos akimirkas parodoje sieja naujakurystės tema. Autoriaus žvilgsnis ir šiltas, ir autoironiškas. Nes juk civilizacijos kūrimas „tuščiose“ žemėse vesternuose pristatomas kaip herojiška kova su nedraugiška gamta ir „laukiniais“ priešais. O Kulikausko fotografijose gamta – tikra draugė, duoda sultingų česnakų ir kaliaropių, kuriuos „mažos ir saldžios kaip lazdynų riešutai“, naktimis kiemą apšviečia obels žiedų ar vaisių žvaigždynas. Ir „priešų“ beveik nėra – jie išvažiuo į norvegijas, anglijas ir ameriką pildyti jų aruodų. Iš ten jau grįžęs naujakurys-menininkas visų paliktoje žemėje tiktai atkuria čia šimtmečius buvusią kultūrą – nuo pamatų.

Po nuotraukomis ranka surašytos datos ir kartais – trumpi komentarai. „Pirmas rytas naujoje vietoje“ 2012 m. liepos 6 d. – galbūt tą dieną buvo nufotografuota daugiau, bet mums leista pamatyti tiktai iš patalų iškištą koją (kieno?), tokią laimingą, taip tingiai ir valiūkiškai užriestais pirštais, tokią besimėgaujantią minkšta būtimi prieš būsimus darbus. Paskui – sekmadienis, trečiadienis, ketvirtadienis, penktadienis – ne iš eilės, bet svarbu žinoti, kurią savaitės dieną apsikabinai vaiką ar meditavai elektros lizdą – o gal už laidų užkištą Marijos Teresės nuotrauką. „Pirmas sūris“ ir „Pirmas medus“ net nespilvoti atrodo baisiai skanūs, burnoje renkasi seilės, pasiilgusios tokio salsvo sūrumo, tokio lėtai tįstančio

Arūnas Kulikauskas, „Uršulė“. 2016 m.

skaidrumo. Vaikų pastatyti sniego seniai – išdidus vyriškis ir nusiminusi moteriškė – atrodo kaip su-tuoktinių pora, kurios gyvenimui nupasakoti prireiktų romano, o breigeliško „Ikarą“ nardymo ežere tiesiog skausmingai pavydžiu.

Parodoje glūdi dar vienas „rever-sas“ (kaip Kulikausko naujakurystę anotacijoje pavadino Aistė Kisa-rauskaitė) – Balio Buračo kelionių per Lietuvą, stengiantis išsaugoti nykstančią liaudies kultūrą – bent jos vaizdą. Šalia meno dirbinių, rakandų ir ritualų Buračas įamžino ir tuomet gyvenusių žmonių kasdienybę, pavyzdžiui, kaip „Mergelė burnelę prausia“ (1922) – vanduo dviem čiurkšlėm bėga į dubenį, šalia iš lėkštutės laka katė, pro langą čia patekusi saulė jautriai piešia kūnų kontūrus, apgaubia juos palaima. Tą ypatingą, tik kaimo trobelėse randamą švytėjimą matau ir Kulikausko fotografijose – jo deka pusryčių lėkštę laižančio vaiko riestas liežuvis tampa kažkuo daugiau, o jo nulipdyti dinosaurai (?) atgyja

ir ruošiasi puotai – tuoj suris plas-tilines daržoves. Ir netgi vasario 14-ąją iš lašinukų išdėliota širdis yra tarsi baltų akmenukų iš „Lietuvaitės gėlių darželio“ (1929) reinkarnacija, bet jau persmelkta XXI amžiaus pabaigos žinojimo, kad visi tauru-mai yra saviapgaulė. Tai primena lauko tualetas su užrašu „Seimas“ – o pasakymas „Einu į Seimą“ tampa kasdieniu performatyviu politikos komentaru.

Taigi Buračo Lietuva neišnyko – nors daiktai ir pasikeitė, jos švytinčios archetipus išsaugojo fotografijos pasąmonė. Naujakurys-menininkas juos tarsi iškasa iš pačios žemės. O per „tą laiką“ sutvirtėja ūkis, paauga vaikai ir Uršulė pradeda skaityti – visai kaip tas vaikas ant slenksčio, 1933 m. nufotografuotas Buračo.

Paroda veikia iki birželio 24 d.

Galerija namuose „Trivium“
(Vilkpėdės g. 7–105, Vilnius)
Norint apsilankyti, skambinti
tel. 8693 58318

Netikėta dėlionės dalelė

Paroda „Lietuvos pantomima. Po 50 metų“ Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje

PAULINA BLAŽYTĖ

Vitą Luckų šiandien galime laikyti kone Lietuvos kultūros fenomenu (bent jau tarp meno mylėtojų), pasižymėjusiu ir vizionieriškumu kūrybinuose ieškojimuose, ir kontroversišku įvaizdžiu kasdieniame gyvenime. Tačiau šįkart nenorėčiau leistis į postringavimus apie Luckaus asmenybę, apipintą legendomis – tam dedikuotas 2014 m. su-kurtas, Giedrės Žickytės režisuotas filmas „Meistras ir Tatjana“, autorių priskiriamas dokumentikos žanrui. Labiau norėtusi susitelkti į meni-ninko narpliotas sudėtingas, nere-tai nepatogias temas, kurių vaiz-dine išraiška tapo konceptualioji fotografija.

Tačiau V. Luckaus, kaip ir dau-gelio jo kartos fotografų, kūrybinis kelias pažymėtas socialinio repor-tažo apraiškomis, pastebimomis ir Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje gegužės 18 d. atidarytoje parodoje „Lietuvos pantomima. Po 50 metų“. Ekspонатai, pasiskolinti iš Edmondo Kelmicko rinkinio, veikia kaip tame pačiame muziejuje vykstančios parodos „Giedrius Mackevičius (1945–2008) ir jo Tea-tras“ tęsinys. Tai išgirdus iš pradžių apima nuostaba – negi Luckaus kū-ryba gali būti paprasčiausias kito menininko darbų papildymas?

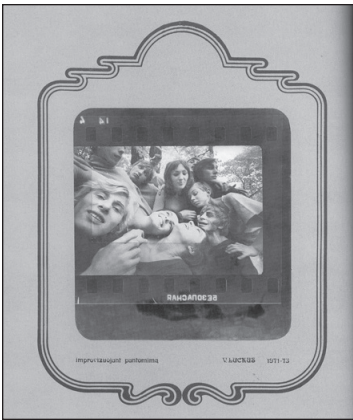
Nuostaba neapleidžia ir apsi-lankius parodų salėje, kurioje eks-ponuojamos fotografijos. Pirma mintis, šaunanti į galvą – eklek-tika. Ironiškai galbūt dar galima

būtų pavadinti menų sinteze; toje pačioje erdvėje aptinkami muzika ir šokiai (darbuotoja apgailestau-dama aiškina, jog šiuo metu čia vyksta vaikų stovykla), scenogra-fijos fragmentai (prie galinės sienos kabanti Liudo Truikio darbo „Sugrįžimas po pergalės“ tekstilinė versija) ir, žinoma, fotografija (to-kioje aplinkoje dalį savo poveikumo neabejotinai prarandanti).

Negelbsti ir tai, jog nei apie parodos esmę, nei apie patį au-torių nėra praktiškai jokios in-formacijos – vienintelis objektas, padedantis suprasti, kur atsідū-rei, yra plakatas iš Modrio Teni-sono dviejų dalių „Pantomimos“ spektaklio, rodyto LTSR valstybi-niame jaunimo teatre. Kolaboraci-jos su šio režisieriaus trupe vaisius

ir matome parodoje. Etikečių prie fotografijų taip pat nėra – gal tai neturėtų jaudinti, nes, kaip teigia internetinė muziejaus svetainė, aki-mirkos įamžintos prieš penkiasdešimt metų (t. y. 1967-aisiais), tačiau neegzistuojant nei parodos aprašy-mui, nei etiketėms, vaizduojami as-menys, vieta lieka neaiškūs. Panašų principą pastebėjau ir trumpam už-sukusi į Giedriui Mackevičiui skirtą parodą, kai žvelgdama į objektyvo užfiksuotas jo gyvenimo akimirkas niekur neradau fotografijų autorių ar datų. Bet koku atveju, į pastarąją ekspoziciją įdėta kur kas daugiau darbo ir pastangų, o „Pantomima“ atrodo taip, lyg būtų paruošta kiek skubotai ir netgi atsainiai.

Tačiau nepaisant įvairaus pobū-džio neaiškumų, Luckus vis tiek

Vitas Luckus, iš serijos „Improvizuojant pantomimą“. 1971–1973 m.

sugeba bent trumpam įtraukti į unikalų savo ir mimų trupės pa-saulį. Nedidelio formato nespilvoti

NUKELTA Į 7 PSL.

Bet kas gali būti išvarytas

Su tapytoja Sigita Maslauskaite-Mažyliene kalbasi Monika Krikštopaitytė

Šis pokalbis – tik krislas iš „Kultūros nakties“, vykusios birželio 16 dieną, penktadienį. Apleistoje Šv. Stepono bažnyčioje, netoli stoties, vyko paroda „Prie Babilonijos upių. Pabėgėlių laiškai“, kur buvo rodoma Sigitos Maslauskaitės-Mažylienės tapyba, Sirijos menotyrininkė Farah Mohammed pristatė šiuolaikinę Sirijos dailę, giedojo Vilniaus arkikatedros bazilikos grigališkasis choras „Schola Gregoriana Vilnensis“. Meninio vyksmo lankytojai kaip skruzdės ėjo aplink bažnyčią stebėdami jos margus frizus, apsėdo šventovės erdvę, nežiūrėdami vietos reikšmių hierarchijos. Nors miestas užė ir siūlė daug pramogų, norėjosi sustoti ir pasikalbėti apie kūrybą, kaip galimybę prisiliesti prie sudėtingų temų. Nuo birželio 20 d. iki liepos 8 d. paroda, pasipildžiusi keliais darbais, persikelia į tekstilės galeriją „Artifex“ (Gaono g. 1).

Ne pirmą kartą darai parodą apleistoje bažnyčioje. Kuo tave traukia tokios erdvės? O gal tavo tikslai edukaciniai – susiję su bažnyčių lankymu?

Apleistų bažnyčių erdvės traukia daugelį, bet aš pradėjau apie jas svajoti ir savo galvoje kurti įvairias temas ir scenarijus ne dėl griuvusių romantikos ar specialių efektų troškimo, bet todėl, kad mano parodų paraiškas reguliariai atmesdavo garsios Vilniaus ir Kauno galerijos. Prišikiu, neišsėdžiau, nes pati dirbdama Bažnytinio paveldo muziejuje taip pat kartais turiu pasakyti „ne“ kažkam, kas neatitinka vadinamosios muziejaus „vizijos“ ar paskirties. Neišsėdžiau, bet susimąsčiau (aišku, nuliūdusi): vadinasi, manieji projektai nėra aktualūs ar įdomūs plačiam žiūrovų, galerijų lankytojų ratui, bet man vis tiek rūpi, man svarbu, aš noriu ne tik tapyti, bet ir pasižiūrėti, draugams parodyti, ką esu sukūrusi. Todėl pradėjau ieškoti „kažko kito“ ir labai greitai supratau, kad trokštu pamatyti savo darbus neveikiančiose bažnyčiose. Taip 2015 m. su draugais Ksenija Jaroševaite, Vladu Urbanavičiumi ir vyru Sauliumi Mažyliu padarėme

parodą Misionierių bažnyčioje, kuri sulaukė didelio susidomėjimo. Per tris dienas parodą aplankė apie 2000 žmonių! Žinoma, pirmiausia lankytojus traukė bažnyčios erdvė, bet taip pat ir paroda, kūriniai buvo plačiai aptarinėjami, po parodos kilo naujų diskusijų apie meną, sakralumą, desakralizaciją, neveikiančių bažnyčių paskirtį ir ateitį.

Kaip atėjai prie pabėgimo, išvymo temos?

Dar kurdama krikščioniška ikonografija besiremiančius paveikslus (prieš 5–8 metus) pastebėjau, kad elgetos ir piligrimai man „nusitapo“ geriausiai, pavyksta ar susitapatinti, ar nuotaiką pagauti, ar tiesiog laisvai patapyti, todėl juos ir kūriau per daug nekonceptualizuodama tapybos proceso, kol išaušo 2016 metų pavasaris ir karas Sirijoje įgavo baisų mastą... Nuo karo siaubo bėgančių žmonių vaizdai, ypač moterų ir vaikų, mane labai veikė: pradėjau kankintis, kad negaliu niekuo padėti, negalėjau skaityti baisios grobimų, prievartavimų, žudynių, skendimų statistikos, karo ištiktų žmonių nelaimės tapo kažkokiais naktiniais vaizdiniais. Be to, pradėjau geriau suprasti savo mamos ir močiutės pasakojimus apie tremtį, apie pažeminimus, apie ligas, šaltį, apie nepakeliamą tėvynės, namų ilgesį. Pradėjau tapyti iš „televizoriaus“ ir „iš interneto“, tai buvo kaip kokia terapija, savotiška paguoda... Galiausiai man buvo įdomu, kur tokia kūryba nuves.

Tai, kad tapai „iš televizoriaus“, vaizdus, kurie jaudina dabar, man priminė Teresę Rožanskaitę, kai ji negalėjo atsitraukti nuo moterų savižudžių dramos kino teatre Rusijoje. Jos tapytos moterys irgi iš konkretybės pereina į simbolinį lygį, kur daug sluoksnių, daug laikų, daug galimybių atpažinti save. Ar ši autorė kaip nors veikia tavo kūrybą?

Teresę Rožanskaitę pažinojau, o metai iki jos netikėtos mirties net bandėme kartu katedros aikštėje

vieną jos instaliaciją pastatyti, deja, nespėjome. Bet Teresės mokine ar sekėja tikrai savęs nebūčiau pavadinusi, nes buvau įsikalusi, kad esu „koloristinės mokyklos“, t.y. Arvydo Šaltenio, Ričardo Vaitiekūno ir šiek tiek Jono Gasiūno mokinė. Dabar labai džiaugiuosi dėl šito klausimo ar galimo palyginimo, nes būtent Tavo minimi Rožanskaitės kūriniai man labai patiko: Šiuolaikinio meno centro parodoje žiūrėdama į jos „Čečėnų“ galvojau, kaip ji išdrįso tapyti „iš televizoriaus“, svajojau ką nors panašaus sukurti, nes tuo metu vykusios dramos Rusijoje, karas Čečėnijoje ir man neleido ramiai miegoti.

Rodei keturis paveikslus. Du maslauskaitiški – tankių potėpių faktūra, sodrios daugiavėdės spalvos, erdvės ir figūros formuojamos iš dėmių. Kiti du jau kitokie – paremti plokštumomis, grafiški. Ar tai ilgalaikis pokytis, ar tema taip „verčia“? O penktas – iš viso tekstilė?

Taip, verčia tema. Noriu, kad kai kurie visų matyti žiniasklaidos kanalais pasiekę vaizdai taptų ikonomis, kad panašumas būtų ir laikraštinis, ir tikroviškas, ir paveiksliškas, įmažinantis tuos žmones ir įvykius. Esu sukūrusi tokius plokštuminius grafinius beveik visus liūdniausius ir daugiausia dėmesio sulaukusius internetinius pabėgėlių atvaizdus, tik nuskendusio mažo berniuko turbūt negalėsiu nutapyti.

O su tekstilės darbu „Prie Babilonijos upių“, manau, nutiko panašiai kaip Teresei Rožanskaitė su Motinos Teresės seserų sariu. Į rankas pakliuvo meninės vertės neturinčio bažnytinio audeklo gabalas, jame buvo išsipaūdę kadaise jį slėgusių sidabrinių puošmenų reljefai. Man beliko jį nuvalyti, priklijuoti ant drobės ir parašyti minėtą psalmės ištrauką. Tai darbas apie laiką, apie užmarštį, apie liūdesį, apie Babilonijos upes, prie kurių sėdėjome verkdami... Darant tokius darbus, prisimenama viskas: dūlėjanti istorija, „Boney M“ daina, kažkokia

atsipalaidavę, pats V. Luckus irgi ne taip santūriai traktuoja vaizdą.

Kaip teigia parodos autoriai, „Pantomimoje“ eksponuojamos „nematytos V. Luckaus fotografijos“ ir išties galima pamatyti iki šiol netyrinėtų darbų. Menininkas pantomimos aktoriams skyrė ištisus ciklus „Mimai“ (1967–1971), „Pantomima“ (1983) – kai kurias serijose esančias fotografijas galime laikyti objektais, bent iš dalies nušviečiančiais Luckaus kūrybą, atskleidžiančiais jos dinamiškumą ir kažkur anapus slypinčias prasmes. Vargu ar Lietuvos teatro, muzikos ir

Ekspozicijos fragmentas

A. BALTĖNO NUOTR.

niekada nebegrišianti didybė, praradimai, netektys... (Šv. Stepono bažnyčioje žiūrovai komentavo, kad du „maslauskaitiški“ darbai yra mano, o du grafiniai sukurti sirų menininkų, irgi dalyvavusių „Kultūros naktį“.)

Ar dabarties pabėgėlių susijimas su biblinėmis tremtimis, kurių pirmoji buvo Ievos ir Adomo išvarymas iš rojaus, yra tavo paskata užjausti, nes visi bet kada gali tapti išvartytais?

„Išvarymas iš rojaus“ kadaise pirmiausia bylojo apie pirmųjų tėvų nuodėmę, šventumo praradimą ir kartu kvietė prisiminti, jog būtent išvarymas yra Išganymo istorijos pradžia, kad ir nuodėmė būna palaiminta. Aš savo darbą tapiau specialiai Šv. Stepono bažnyčiai ir norėjau parodyti istoriją: nuo Adomo ir Ievos rojaus iki pabėgėlių iš Šiaurės Afrikos. Būtent: norėjau pasakyti, kad išvartieji tam tikra prasme jau esame (suniokota bažnyčios erdvė) arba dar galime būti.

Tai labai sunki tema. Kai dirbi su ja, tau viduje lengviau ar sunkiau?

Sunkiau. Nors tapant tarsi atsiranda ramybė, na, kad bent jau netyliu.

Kodėl renkiesi šoninius bažnyčios altorius? Centrinio, kiek pamenu, stengiesi neliesti.

kino muziejuje eksponuojami darbai patenka į tą kategoriją – abejoju, kad mažiau su konceptualiosios fotografijos Lietuvoje pradininko kūryba susipažinusiems arba apskritai apie ją nieko nežinantiesiems paroda padeda suvokti menininko talentą ir jo unikalų požiūrį į fotografiją. Tikrai nelinkėčiau, jog pirmąją pažintimi su vienu geriausių Lietuvos fotografų taptų būtent ši ekspozicija. „Pantomima“ labiau skirta V. Luckaus darbų mėgėjams, norintiems pamatyti iki šiol užribyje buvusius darbus. Vertėtų nepamiršti, jog muziejus ir nėra

Iš pagarbos. Manau, kad ir apleistose bažnyčiose juntamas šventybės buvimas. Geriausia, kai Didysis altorius, į kurį buvo dedamos šventųjų relikvijos, išstatomi labiausiai gerbiama atvaizdai, lieka tuščias. Nors šįkart kaip antepediumą išdrįsau pakabinti tekstilės kūrinių „Prie Babilonijos upių“.

Kaip vertini tokius renginius kaip „Kultūros naktis“? Man ji išoriškai pasirodė panaši į atlaidus. Nei kur sustoti, nei kur prasibrauti. Tada susitikimas su minia, bendro jausmo paieška gal svarbesnė net už renginius. Šiek tiek gaila, kad tiek gero paskęsta miniose.

Taip, tikrai panašu į atlaidus. Bet Šv. Stepono bažnyčioje to taip stipriai nesijautė, nes vieta nuošali, toliau nuo senamiesčio, ją aplankė tik ryžtingiausi ir smalsiausi „Kultūros nakties“ žiūrovai. Nuo 22 val., kai pradėjo temti ir ėmė vis geriau girdėtis Vilniaus katedros grigališkojo giedojimo giesmininkų atliekamos tremties ir ilgesio psalmės, jaučiausi kaip atlaidų procesijoje, kai pamaldieji eina aplink šventovę giedodami, o kažkur šalia sklinda kermošiaus šurmuly ir plepa susitikę giminės.

Ačiū už išsakytas mintis, nekantriai lauksiu naujų kūrinių ir galbūt naujų apleistų šventovių.

orientuotas į visuomenės supažindinimą su menine fotografija, tačiau dėmesingumas eksponuojamiems objektams nepakenktų. Šiaip ar taip, norėčiau pagirti muziejų už bandymus ir suteiktą galimybę geriau suprasti platų Vito Luckaus kūrybos spektrą.

Paroda veikia iki birželio 23 d. Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus (Vilniaus g. 41, Vilnius) Dirba antradieniais 11–18 val., trečiadieniais 11–19 val., ketvirtadieniais–penktadieniais 11–18 val., šeštadieniais 11–16 val.

Laiko matmuo, garso vaidmuo

Tarptautinis Niono dokumentinio kino festivalis „Visions du Réel“

MANTĖ VALIŪNAITĖ

Senas tradicijas turintis dokumentinio kino festivalis „Visions du Réel“ Šveicarijos mieste Nione šiemet vyko jau 48-ą kartą. Įsimintiniausia jo programoje man pasirodė laiko tema, patys įvairiausi jos aspektai. Laikas – bene labiausiai kiną nuo kitų menų skiriantis bruožas, dominantis ir kino kūrėjus, ir kino teoretikus. Dokumentiniame kine laikas įgyja ir kai ką daugiau: priartina arba atskiria nuo mūsų praeitį, į ateitį pratęsia dabartį. Juk tai, ką matome ekrane, vis dar tęsiasi kurioje nors pasaulio dalyje.

Laikas – svarbiausia tema Tan Pin Pin filme „Būsimame laike“ („In Time to Come“), kuriame pasakojama apie Singapūro visuomenę ir besikeičiančias megapolio erdves bei įpročius. Akivaizdu, kad Singapūre, kuris apsėstas progreso idėjos, laikas yra ir didžiausias žmonių apsėdimas. Filme rodomos žemėje laidojamos VHS kasetės, telefono krovikliai, telefono abonentų knygos. Šie netolimos praeities artefaktai dabartinei kartai jau kelia nuostabą. Kartu užkasami šiuolaikiniai daiktai, galbūt ir po penkerių metų juos atkasus apims nuostaba – taip greitai judame. Nesinori sakyti pirmyn, tiesiog kažkur. Tuo tarpu kitame rajone mokiniai mokykloje mokomi, kaip greičiau palikti patatą atsitikus nelaimei. Per keletą praktikos savaičių jie sutrumpino laiką aštuoniomis minutėmis...

Laiko svarba kine niekam nekelia abejonių, o štai garso panaudojimas vis dar gali nustebinti. Laiko ir garso sąsają novatoriškai perteikia Alessandro D’Emilia ir Nikos Saravanjo filmas „Sutemų choras: paremta išnykimo fragmentais“ („Dusk Chorus – Based on Fragments of Extinction“). Amazonės miškuose kompozitorius ir garso menininkas Davidas Monacchi bando įamžinti nykstančią ekosistemos įvairovę. Naujausia garso įrašymo technika jis fiksuoja, ko po kelerių ar keliolikos metų gali nebelikti. Jau dabar, netoliese įrengus naftos verslovę, keičiantis klimatui ir vis ilgėjant sausroms, Amazonės miškai prarado anksčiau buvusią įvairovę. Kai kuriose vietose, kur

ypač stiprus stoties foninis garsas, įvairūs paukščiai bei vabzdžiai nebegali tarpti, nes jų garsų dažnį nustelbia triukšmas. Jie priversti migruoti ir ieškoti naujų, triukšmo dar nenustelbtų erdvių. Išskirtinis filmo garsas struktūruotai, bet kartu ir labai gyvai derinamas su vaizdu bei poetiškais Davido Monacchi mintimis apie kintantį laiką; apie tai, kaip šimtus, tūkstančius metų girdėtas gamtos pasaulis pamažu traukiasi.

Šis filmas ne vienintelis išsiskyrė puikiu garsu, mat dokumentiniame kine jau keletą metų pastebimas ir pabrėžiamas svarbus garso (kaip vieno filmo elementų) vaidmuo. Amsterdamo tarptautiniame dokumentinio kino festivalyje (IDFA) buvo surengtos specialios dirbtuvės, vyko peržiūros, skirtos kino garso dizaino meistrams ir talentams, tad ir Nione šiemet atkreiptas dėmesys į garsą. Geriausiai garso svarbą parodo patys filmai: „Vieniša žemė“ („Tierra sola“, rež. Tiziana Panizza), „Apie nežinomą paplūdimį“ („On an Unkown Beach“, rež. Adam Luxton, Summer Agnew), „Cemento skonis“ („Taste of Cement“ rež. Ziad Kalthoum). Pastarasis Nione buvo apdovano-tas pagrindiniu festivalio prizų.

„Cemento skonis“ pasakoja apie statybininkus, atvykusius dirbti į Beirutą iš Sirijos. Laikas ir erdvė apriboti ne tik kameros, bet ir pačių gyvenimo sąlygų: darbininkams taikoma komendanto valanda, tad jų gyvenimas apsiriboja darbu, miegu ir naujienų iš Sirijos gaudymu mobiliuosiuose telefonuose. Visas veiksmas vyksta vieno dangoraižio statybvietėje. Iš aukštai stebimos Beiruto gatvės, visai šalia dangoraižių jūra skalauja ne tik megapolio krantus, bet ir statybininkų atmintį. „Cemento skonis“ paremtas dviem kertiniais atsiminimais, kurie pakeitė filmo pasakotojo gyvenimą. Poetišką užkadrinį balsą lydi kameros žvilgsnis iš paukščio skrydžio ar ramus, lūkuriuojantis sėdinčio ir į jūrą žvelgiančio darbininko stebėjimas. Balsas ir vaizdas vienas kitą papildoma ir sustiprina. Grožio kūrimo ir destruktijos santykis tampa svarbiu papildomu filmo elementu.

Geriausiu debiutiniu filmu konkurse „Naujas žvilgsnis“ („Regard Neuf“) pripažintas Martino

DiCicco darbas „Viskas, kas lekia pro neatsidarantį langą“ („All That Passes by Through a Window That Doesn’t Open“). Jame taip pat pasakojama apie darbą, sudėtingas sąlygas ir civilizacinę atskirtį. Tai filmas, kuriame laikas sustingęs: jo nuoseklų tekėjimą kadruose keičia žmonių laukimas, ryškiai atsispindintis jų akyse. Martinas DiCicco fiksuoja daug vilčių paskandinusį geležinkelio projektą, ketinusį sujungti Aziją su Europa (nuo Baku ir Tbilisio), turėjusį tapti tiltu tarp tautų ir kultūrų. Darbininkai iš Azerbaidžano ir Armėnijos jau dvidešimt metų laukia, kol Turkijos siena atsida-rys ir jų įdėtas darbas taps prasmingas. Tačiau iki šiol jie laukia veltui ir desperatiškai stengiasi nepasiduoti, rasti veiklos, nes, pasak jų, tik darbas gali išgelbėti nuo nevilties. Balta cigaretė pabrėžia nuo darbo sudiržusias rankas, degtinės butelis užbaigia dar vieną ilgą dieną, o jauni geležinkelio darbininkai dalijasi savais nuogastavimais apie prarastą meilės galimybę, apie savitą kūno laiką ir atmintį, padedančią rankoms atgaminti darbui reikalingus veiksmus, apie nuobodulį ir brolystę, užgimstančią dirbant toli nuo namų ir šeimos.

Lechas Kowalskis nustebino filmu „Aš sumokėsiu už tavo istoriją“ („I Pay for Your Story“). Režisierius grįžta į Niujorko priemiestį Jutiką – buvusį pramonės rajoną. Čia, kaip ir daugelyje tokių vietų pasaulyje, ryškus tik praeities ir ateities laikas – vyresniosi karta nostalgiskai skęsta klestinčios Jutikos atsiminimuose, jaunesnės kartos jaudinasi dėl savo vaikų ateities. Nuolatinis žvalgymasis atgal justi visose istorijose. Kaip ir baimė dėl ateities. Vienos pašnekovės žodžiuose pasigirsta naujos rasizmo bangos baimė. Panašias daugelio gyventojų istorijas Kowalskis pina su savo paties istorija – atsiminimais ir išvalgomis apie dabartinę Jutiką, negalinčią pasiūlyti darbo vietų ar užsiėmimų jaunimui. Jutikos gatvės po truputį tampa marginalizuotos visuomenės prieglobščiu. Kowalskis visus sutiktuosius kviečia su juo pasikalbėti, papasakoti savo istoriją, o už 10 minučių sugaišto laiko siūlo 15 dolerių. Ir net jei užmokestis dokumentinio kino veikėjams savaime atrodo neetiškas, keičiantis režisieriaus santykį ir poziciją, iškreipiantis tikrovės fiksavimą, nes panašūs pokalbiai gali būti neautentiški, neintymūs ir netikri, viso to Kowalskis išvengia, nes Jutikos žmonės nori pasidalinti savo rūpesčiais, o pats režisierius nesislepia, bet nuoširdžiai atsiveria ir dalyvauja diskusijoje. Be to, tai nėra svetimo žvilgsnis, nes jis nuolat lankydavo čia gyvenusią mamą.

Nors didžioji programos dalis tikrai verta pagyrų, vis dėlto, kaip ir visuose festivaliuose, atsiranda

„Viskas, kas lekia pro neatsidarantį langą“

„Sutemų choras: paremta išnykimo fragmentais“

filmų, kurie stebina savo pretenzingumu, tuštumu ar paprasčiausiu nemokšišku. Labiausiai suerzino jaunos režisierės Simone Cortezão darbas „Žemės laivai“ („Navios de Terra“) apie iš Brazilijos į Taivaną išplaukiantį laivą. Filmas, bandantis balansuoti tarp vaidybinio ir dokumentinio, nejučia tampa blogu B klasės pavyzdžiu, kurio visi veikėjai atrodo kaip pinokiai. Nepadaeda nei įspūdingi laivo konstrukcijas rodantys kadrai, nei jūros šėlsmas ar paukščių klyksmai niūriame danguje. Filmų apie laivus ir jūrininkus per kelerius paskutinius metus buvo tikrai nemažai, ir ši banga dar neatsilūgsta.

Vienas pretenzingiausių festivalio filmų – tris skirtingas istorijas jungiantis darbas „Apie nežinomą paplūdimį“. Režisieriai Adamas Luxtonas ir Summer Agnew kuria trijų paralelinių peizažų paveikslą: mokslininkai, tyrinėjantys koralų rifą, garso menininkas Bruce’as Russellas, žemės drebjimo nusiaubtame mieste ieškantis būdų, kaip tiksliausiai perteikti garsais tai, kas vyksta, ir aktorius bei poetas Davidas Hornblow, hipnoze bandantis išsivaduoti iš savo traumų ir įveikti priklausomybes, neleidžiančias jam gyventi laisvai. Šie trys veikėjai ir trys skirtingos dimensijos pinamos gana laisvomis asociacijomis. Filmas suskaidytas į dalis, kiekviena turi savo brėžinį ir gana paslaptinę pavadinimą. Tačiau įdomus sumanymas vis dėlto lieka neįgyvendintas: dalys atrodo lyg nereikalingas žaidimas magiškais tekstais, hipnozės seanso vaizdinių inscenizacijos erzina savo butaforiškumu, o ekologinės

problemos tampa šešėliais, niekaip nerandančiais sau vietos režisierių norėtame sukurti itin novatoriškame, magiškame ir visapusiškai stebinančiame Naujosios Zelandijos paveiksle. Galų gale kiekvienos istorijos elementai vis kartojausi, veikėjai labai greitai išsisemia ir po filmo lieka liūdnas didelių ambicijų neišsipildymo jausmas.

Visą savaitę daugiausia laiko skyrusi sudėtingoms socialinėms ar politinėms temoms, pabaigai pasirinkau „Bobbi Jene“ (rež. Elvira Lind). Šis filmas jau laimėjo Traibekos tarptautinio kino festivalio geriausio dokumentinio filmo titulą, o šokėjos patirtis „Batsheva“ (Izraelis) šokio trupėje žadėjo bent jau stipraus šokio kadrus. Neprašoviau – šis filmas vienas tų, kuris labiau veikia emocijas ir jausmus nei dėlioja aktualių realiųjų akcentus. Kartais tokius filmus tiesiog labai malonu žiūrėti, bet kartais jie būna ir perdėm manipuliatyvūs ar paviršutiniški. „Bobbi Jene“ turi šiek tiek ir to, ir ano, bet vis dėlto yra paveikus, ypač atviras jaunos moters portretas. Filme per daug neeksponuojamas šokio grožis, bet pabrėžiami trisdešimt metų peržengusios šokėjos patyrimai, ambicijos, baimės ir jausmai, kuriuos ji sudeda į pirmąjį savo autorinį šokį. Po „Pono Gagos“ sėkmės „Bobbi Jene“ greičiausiai bus lyginamas būtent su filmu apie Bobbi mokytoją Ohadą Nahariną. Ne taip dažnai žmonių portretai dokumentiniuose filmuose tampa tokie gyvi ir nenuslysta į reportažinį stilių, stebint garsią asmenybę. Tad iš Niono išvažiavau sujaudinta ir įkvėpta.

„Būsimas laikas

Deivė Diana dirba Luvre

Nauji filmai – „Nuostabioji moteris“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Smalsumas ne visada išeina į naudą. Nemėgstu monotoniškų filmų apie komiksų veikėjų žygdarbius, tik Timo Burtono „Betmenas“ (1989) iki šiol žavi savo postmodernistinė *art deco* stiliaus analize ir visomis to žodžio prasmėmis ryškiais veikėjais. Tačiau kai į akis pakliuvo teigiamos „**Nuostabiosios moters**“ („Wonder Woman“, JAV, 2017) recenzijos, pasidarė smalsu. Juolab kad režisierė Patty Jenkins 2003-iaisais sukūrė gana įsimintiną filmą „Monstras“ apie garsiausią amerikiečių serijinę žudikę, atnešusį „Oskarą“ Charlize Theron.

Komiksą apie Nuostabiąją moterį 1939-aisiais sukūrė Williamas Moultonas Marstonas. Vyko Antrasis pasaulinis karas ir naujoji veikėja turėjo padėti karininkui Stivui išgelbėti pasaulį nuo nacių nešamo blogio. „Nuostabiosios moters“ kūrėjai veiksmą perkėlė į Pirmojo pasaulinio karo pabaigą – 1918-uosius. Matyt, todėl, kad šis menkliau pažįstamas iš dokumentinių kadų ir kūrėjai gali laisviau derinti komiksų fantazijas su istorine tikrove. Nuostabioji moteris – tai amazonė Diana. Ji užaugo nuo pasaulio atskirtoje saloje, kur buvo vienintelis vaikas. Dianios motina, amazonių karalienė Ipolita (Connie Nielsen) kadaise nugalėjo

piktąjį karo dievą Aresą (jis mums geriau žinomas kaip Marsas, bet lietuviškuose filmo titruose šis dievas vadinamas Arijumi). Ji netiki, kad šis gali grįžti, todėl nenori, kad duklė taptų kovotoja. Tačiau ir Diana, ir jos teta Antiopė (Robin Wright) nori mokytis kovų meno. Suaugusi Diana taps nenugalima. Ji patikės, kad gali išgelbėti pasaulį, kai sužinos, kad jame jau ketverius metus vyksta karas. Tai atsitiks, kai Diana ištrauks iš jūros gelmių vokiečių pamušlą lakūną, kuris yra britų šnipas Stivas (Chrisas Pine’as taip panašus į jauną Leonardą DiCaprio, kad kartais atrodo, jog akyse dvejina). Diana tiki senomis legendomis, esą Dzeuso sūnus Aresas sugadino žmones, juos sukiršinęs ir išmokęs kariauti, todėl ji nusprendžia sunaikinti šį dievą ir išgelbėti žmoniją. Diana nusprendžia vykti kartu su Stivu. Iškart perspėju, kad žiūrint filmą neverta stengtis prisiminti graikų dievų istoriją, nes mitologija filmo kūrėjai naudojami laisvai ir pasiima tik tai, ko jiems reikia. Pavyzdžiui, filmo Diana puikiai moka naudotis lanku ir deive pavirsta tik filmo pabaigoje. Pikoji Kirkė filme tapo genialia mokslininke – nuodingųjų dujų išradėja (Elena Anaya), kurios užrašus ir pavogė Stivas. Ji subjuroto veido, primena raganą – vyriškų baimių simbolį.

Ar galima Dianą vadinti feministine heroje? Labai abejočiau, nors Londono, į kurį ji atvyksta kartu su Stivu, epizodai gerai nusako energingos, savarankiškos, išsilavinusios moters padėtį anų laikų visuomenėje. Diana niekad nesusidūrė su socialiniais *gender* vaidmenimis, todėl situacijos, kuriose atsiduria, išryškina ne tik jos naivumą, bet ir visuomenės sustabarėjimą. Karo vadų susirinkime pasirodžiusi Diana sukelia sąmyšį – moters čia negali būti, bet Diana to nesupranta. Jos kalbų žinojimas ir mokėjimas kautis arba tiesos sakymas nuolat stabina sutiktus vyrus. Ji netelpa į to meto moters apibrėžimą. Tai filme pabrėžia ne tik Stivo sekretorės pastaba, kad moterys dar neturi teisės balsuoti, bet ir kelios Dianos replikos. Pamačiusi nuogą Stivą – pirmą savo sutiktą vyrą, ji klausia, ar jis yra tipiškas savo lyties atstovas. Tačiau, manau, labiau šį veikėją turėjo nustebinti Dianios teiginys, kad malonumas gali egzistuoti ir be vyrų. Gal todėl Stivas jai uždeda akinius – užuominą į tai, kaip klasikinio Holivudo filmuose dažniausiai būdavo apibūdinamos intelektualios moterys arba nuobodžios „mėlynos kojinės“. Tačiau tokia užuomina Jenkins ir apsiriboja, nors tobulas Izraelio gražuolės, fotomodelio bei aktorės Gal Gadot kūnas ir nelabai primena Marstono sukurtą vyrų fantazijų

„Nuostabioji moteris“

objektą. Diana kovoja taip pat kaip vyrai ir galiausiai suvokia savo kovos beprasmiškumą – karą sukelia žmonės, kuriuose, matyt, yra po lygiai ir gėrio, ir blogio. Filmą kūrėjai šį vidinį konfliktą išsprendžia tradiciškai: Diana nenusivilia žmonėmis, nes suspėjo pažinti meilę. O meilė, kaip žinote patys, gali išgelbėti pasaulį, bent jau amerikiečių filmuose tai vyksta nuolat. Šiais laikais Diana gelbsti pasaulį dirbdama Luvro saugyklose ir tai, matyt, dėsninga.

Tačiau tie nelabai natūraliai Gadot lūpose skambantys banalūs teiginiai verčia atsigręžti į filmo auditoriją. Filmą trunka per dvi valandas, kurių visai pakanka neskubant ištuštinti didelę spragėsių dėžę, juolab kad kovų scenos čia pateikiamos gana įspūdingai, jos ištėsiamos ir dramaturgiškai, ir naudojant sulėtintus kadrus. „Nuostabioji moteris“, matyt, turėtų būti suvokiamas kaip įvadas į pasaulį, kuriame moterys tampa vis svarbesnės ir vaidina vis didesnę vaidmenį, todėl filmo kūrėjai rodo,

kad moteris visais požiūriais gali ne tik prilygti vyrams, bet ir būti už juos pranašesnė. Tai pabrėžia ir trumputės scenelės, kur susidūrusi su karo baisumais Diana yra daug jautresnė, ji moka užjausti, gali būti švelni, iškart reaguoja į kūdikio verksmą. Didaktiški ir Dianai fronte padedantys vyrai – tai tikras internacionalas: turkas, škotas ir net Amerikos indėnas. Blogieji personažai atitinka stereotipus – Diana neabejoja, kad Aresas yra vokiečių generalas Liudendorfas (Danny Hudson): jis nenori, kad karas baigtųsi ir siekia pasinaudoti mokslininkės sukurtomis mirtinomis dujomis. Gal tik tikrasis Aresas filme sudėtingesnis, nors, tiesą sakant, taip ir nesupratau, kodėl šiam vaidmeniui režisierė pakvietė aukščiausio lygio britų aktorių Davidą Thewlisą, kurio „specializacija“ – vaidmenys realistiniuose Mike’o Leigh ir panašių šios krypties režisierių filmuose. Todėl finalinė Dianios ir jo personažo kova sukelia greičiau juoką, nors rodoma visai rimtai.

Rodo TV

Filmai iš Europos

Rainerio Wernerio Fassbinderio gyvenimas buvo intensyvus: jis mirė trisdešimt septynerių ir paliko trisdešimt septynis filmus. Fassbinderis mėgdavo cituoti Rimbaud eilutę „Aš esu kitas“ ir buvo apsėstas stebėtojas. Prisiminimuose apie Fassbinderį dažna kovotojo su tamsa metafora, nors jis nuolat, nuo pat paauglystės, išgyveno neviltį ir depresiją. Jo filmuose pilna veidrodžių: nuolat fiksuojami atspindžiai, regis, turėjo padėti Fassbinderiui atrasti, pamatyti save. Todėl neatitiktinai paskutinio kūrybos laikotarpio filmai skamba lyg meilės prisipažinimas kitam veidrodžiui ir atspindžių gerbėjui kine Douglasui Sirkui. Fassbinderis neslėpė, kad šis Holivudo melodramų kūrėjas pakeitė jo mąstymą apie kiną. 1981 m. pasirodęs filmas „**Lili Marlen**“ (**LRT Kultūra, 24 d. 22 val.**) – dar viena pagarbos duoklė Sirkui.

„Lili Marlen“ Fassbinderis prisiėmė populiarus mito – dainą, kuri išgarsino filmo heroję Vili (Hanna Schygulla), Antrojo pasaulinio karo metais dainavo abiejose fronto pusėse. Bet dainos šlovė nedomino Fassbinderio. Kaip ir filme „Marijos Braun vedybinis gyvenimas“ (1979), jis norėjo parodyti moterį,

„Eilinį šeštadienį“

kurios likimas neatsiejamas nuo 1938–1945 m. Vokietijos istorijos.

„Lili Marlen“ prasideda 1938-aisiais, kai kabareto dainininkė Vili įsimyli Šveicarijos žydą Robertą (Giancarlo Giannini), kuris kartu su tėvu padeda žydams pabėgti iš Vokietijos. Vili netikėtai išgarsėja, įrašiusi į plokštelę seną sentimentalią dainą, kurią transliuoja vokiečių kareivių radijo stotis. Tačiau netrukus ir ji bus įtraukta į politiką... Fassbinderio biografas Jurgenas Trimbornas yra rašęs, kad, panašiai kaip Balzacas savo „Žmogiškoje komedijoje“, režisierius ėmėsi uždavinio savo filmuose sujungti Vokietijos istoriją su dabartimi.

Regis, panašų uždavinį sau kėlė ir Aleksandras Mindadzė 2010 m. filme „**Eilinį šeštadienį**“ (**LRT,**

27 d. 23.20). Filme rodoma viena para – 1986 m. balandžio 26-oji Pripetėje. Nuo ankstyvo ryto, kai jaunas partinio aparato sraigtelis Valerijus (Antonas Šaginas) atsitiktinai sužino, kad naktį Černobilio atominėje elektrinėje, kurią ir aptarnauja miestelio gyventojai, kažkas įvyko. Kiti gyventojai dar to nežino ir rengiasi gerai praleisti saulėtą šeštadienį. Kai Valerijus suvoks, kas iš tikrųjų vyksta, jam reikės pasirinkti – gelbėti žmones ar paklusti valdžios įsakymui ir „nėšėti panikos“.

Nuo 8-ojo dešimtmečio pabaigos Rusijoje egzistavo unikalus kūrėjų duetas: scenaristas Mindadzė ir režisierius Vadimas Abdrašitovas. Jų filmai pasakojo iš pirmo žvilgsnio kasdieniškas istorijas apie „eilinius

tarybinius žmones“. Tie žmonės jų filmuose dažnai ne savo noru atsidurdavo sudėtingose arba katastrofiškose situacijose, kurios priversdavo filmų personažus gal pirmąkart susimąstyti apie gyvenimo prasmę. Mindadzė ir Abdrašitovą domino *homo sovieticus* fenomenas. Realistiškai atkurta to žmogaus erdvė (ankšti butai, apšiuvusios kontoros, negyva žalia ar mėlyna spalva nudažytos sienos) jau savaime suteikdavo filmams siurrealistinį atspalvį. Kiekvienas įvykis – traukinio katastrofa ar atšargos karininkų karinės pratybos – kūrėjams buvo pretekstas atskleisti sovietinės tikrovės absurdiškumą. Kai pamačiau pirmuosius rumunų Naujosios bangos filmus, iškart prisiminiau Mindadzė ir Abdrašitovą. Paskutiniaisiais dešimtmečiais jie kuria atskirai. Bet neatitiktinai Mindadzės filmo operatoriumi tapo Olegas Mutu, filmavęs bene svarbiausius rumunų paskutinių metų filmus „Pono Lazaresku mirtį“, „Keturi mėnesius, tris savaites ir dvi dienas“ ir visai neseniai – Linos Lužytės „Amžinai kartu“.

Mindazė yra sakęs, kad „Eilinį šeštadienį“ – absoliučiai rusiškas filmas, nes Rusijoje mirtis visada šalia, užtat gyvenimas spindi visomis vaivorykštės spalvomis. Todėl režisierius ir panardina žiūrovus į hiperbolizuotą šventę. Vestuvės filme – tarsi viduramžių karnavalas,

kai nusitrina įprastos ribos, kai mėgaujamasi malonumais ir, žinoma, alkoholiu. Regis, Mindadzei rūpėjo suprasti, kodėl Rusija nuolat yra šalia simboliško Černobylio.

Filmų iš Europos bus ir daugiau. Gruzino Vano Burdulio „**Užšalusių fontanų vasara**“ (**LRT, 26 d. 22.35**) papasakos apie tris nedidelio pietų miesto gyventojų, kurie visi kažkodėl prisimena užšalusius fontanus, dienas. Šio 2015 m. sukurto filmo titruose yra lietuviškų pavardžių – Ramunė Čekuolytė, Andrius Paulavičius, Stasys Baltakis.

Italės Marios Sole Tagnazzi filmo „**Vieniša kelionė**“ (**LRT, 24 d. 23 val.**) herojė – keturiasdešimtmetė Iren (iš Nanni Moretti filmų pažįstama nuostabioji Margherita Buy) – neturi nei vyro, nei vaikų, bet gali didžiuotis „svajonių darbu“: ji *incognito* inspektuoja prabangius viešbučius visame pasaulyje. Nuo Iren priklauso, ar viešbutis išsaugos savo „žvaigždutes“ – ji tikrina, ar sriuba pakankamai šilta, ar personalas draugiškas ir pan. Iren neieško stabilumo, ji jaučiasi laiminga, bet kartu ir visur svetima, tačiau netrukus bus priversta tuo suabejoti. Kitaip nei dauguma panašių filmų, „Vieniša kelionė“ pasakoja apie didžiausią svajonę, kuri yra laisvė.

Jūsų –
Jonas Ūbis

gitarų kvartetas (Kroatija): T. Vasilj, K. Pe-har, M. Ivković, F. Verbanac. Programoje J.S. Bacho, J.-Ph. Rameau, B. Bersa, J. Tu-rina, A. Piazzollos, A. Coplando kūriniai 25 d. 17 val. *Zapyškio paminklinėje Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje* – „Įsimylėjęs klarne-tas“. Atlikėjai M. Ó Seireadáin (klarnetas, Airija), G. Januševičius (fortepijonas). Progra-moje G. Verdi, F. Mendelssohno-Bartholdy, F. Chopino, G. Gershwin'o, L. Bernsteino kūriniai 30 d. 18 val. *Kauno valstybinėje filharmon-i-joje* – F. Latėno autorinis koncertas. Atli-kėjai styginių kvartetas „Art vio“: I. Ru-paitė-Petrikienė (smuikas), K. Venslovas (smuikas), T. Petrikis (altas), P. Jacunskas (violončelė), G. Gelgotas (fleita), R. Lipinai-tytė (smuikas), I. Baikšytė (fortepijonas). Koncertą veda muzikologas V. Gerulaitis VII. 2 d. 21.30 *Kauno pilyje* – J. Grušo „Barbora Radvilaitė“. Rež. – V. Rumšas, scenogr. – V. Idzelytė-Dautartienė, choreogr. – K. Chlebinskas. Vaidina T. Vaškevičiūtė, T. Gryn, Dž. Siaurusaitis, R. Bučius, D. Storyk, M. Zikaraitė, V. Rumšas (jaun.), E. Jaras, R. Vilkaitis, E. Pakalka ir kt.

Lietuvos muzikos ir teatro akademija 23 d. 16 val. *Kongresų rūmų Didžiojoje salėje* – studijų metų pabaigos ir diplomų teikimo išskilmės 24 d. 18 val. *Anykščių Sakralinio meno centre* – LMTA akordeonistų ansamblis „ContemporAcco“. Dalyvauja LMTA akorde-onistų ansamblis „ContemporAcco“: R. Sviackevičius, R. Morkūnas, A. Dūkštaitė, T. Motiečius 27 d. 18 val. *LMTA Didžiojoje salėje* – LMTA doktorantai: V. Gurstis (fleita, V. Gelgoto klasė). Koncertmeisterė A. Šileikaitė. Programoje N. Rotos, P. Sancano, M. Mowerio kūriniai 27 d. 18 val. *Valdovų rūmų III manieris-tinėje antikameroje* LMTA doktorantai: R. Vosyliūtė (S. Stonytės dainavimo klasė). Taip pat dalyvauja A. Jusionytė (smuikas),

V. Eidukaitytė-Storastienė (klavesinas). Programoje A. Lotti, G.M. Orlandini, L. Vinci kūriniai

VILNIUS

Valdovų rūmai 27 d. 18 val. – F. Bordoni-Hasse (1697–1781) skirtas koncertas „La Prima Diva“. R. Vosy-liūtė (vokalas), V. Norkūnas (klavesinas, basso continuo partija), A. Jusionytė (smuikas) **Kotrynos bažnyčia** 30 d. 18 val. – Susitikimai „Vilnius-Kro-kuva“. Koncertuoja choras „Capella Craco-viensis“. Programoje A. Pārto ir K. Szyma-nowskio kūriniai

Kristupo vasaros festivalis Festivalio atidarymas. Solistės J. Šležaitė (sopranas), S. Venslovaitė (smuikas), Vil-niaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. D. Katkus). Dir. – G. Šlekytė. Programoje L. Desiatni-kovo, O. Respighi kūriniai

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus 29 d. 18 val. – Astos ir Dainiaus Vaičekonių fortepijoninis duetas, solistė J. Leitaitė bei smuikininkė P. Daukšytė. Programoje L. van Beethoveno, F. Mendelssohno, E. Ewazeno, M.K. Čiurlionio, R. Strausso, G. Kuprevičiaus, A. Raudonikio ir kt. kūriniai

DRUSKININKAI

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus *Druskininkų fortepijoninės muzikos vasara* 28 d. 20 val. – D. Vaičekonis (Lietuva, JAV) VII. 1 d. 16 val. – A. Vasiliauskas **Druskininkų vasara su M.K. Čiurlioniu** VII. 1 d. 14 val. *M.K. Čiurlionio memoria-liniame muziejuje* – festivalio atidarymas. Mišrus choras „Druskininkai“ (vadovė

I. Vagnoriūtė, koncertmeisteris D. Juške-vičius). Fortepijono muzikos koncertas. V. De Martino (Italija). Dalyvauja Drus-kininkų M.K. Čiurlionio meno mokyklos mokiniai 15 val. *V.K. Jonyno galerijoje* – tapytojo A. Martinaičio darbų parodos atidarymas. Pristato parodos kuratorė, muziejininkė V. Lučinskaitė. Smuikuoja Druskininkų M.K. Čiurlionio meno mokyklos I klasės mokinyš F. Pauliukas ir jo mokytoja E. Sakavičienė 18 val. *Gėlės Čiurlioniui. Cereemonija prie paminklo V. Kudirkos gatvėje* – dalyvauja mišrus choras „Druskininkai“ 19.30 val. *Druskininkų Švč. Mergelės Ma-rijos Škaplierinės bažnyčioje* – sakralinės muzikos ciklo „Čiurlioniškąją stygą pa-lietus“ pradžia. Valstybinio dainų ir šokių ansamblio „Lietuva“ choro, orkestro kon-certas „Jo valia“. Dir. – G. Svilainis, E. Kaveckas, A. Kriūnas. Renginių vedėjas muzikologas V. Juodpusis

Vakarai

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija 29 d. 17.30 *NDG auditorijoje* – J.V. Maciui-kos paskaita „Gyvybingi modeliai: Kazio Varnelio kūryba Bauhauso modernizmo kontekste“ **Atviros Lietuvos fondas** 27 d. 17.30 *ALF kieme, Didžioji g. 5*, – diskusija „Lietuviškoji emigracija: išva-rymo ir evakuacijos mitologijos“. Dalyvauja Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenės pirmininkė D. Asanavičiūtė, Estijos lietuvių bendruomenės pirmininkas V. Matulaitis, žurnalistas ir dainininkas M. Mikutavičius. Pokalbį moderuoja filoso-fas N. Milerius

moksleivių darbų čiurlioniškąja tema, Druskininkų dailininkų parodos, vyks rašinių konkursai, muzikinės viktorinos, edukaciniai renginiai, diskusijos. Daugiaplanis festivalio akcentas – liepos 23–30 d. rengiama M.K. Čiurlionio studijų savaitė ir tarptautinė mokslinė kon-ferencija „M.K. Čiurlionis ir pasau-lis“. Studijų savaitę muzikiniais ren-giniais praturtins Smuiko muzikos šventė ir 22-oji Smuikininkų meis-triškumo mokykla.

Paskutiniai XV festivalio akordai nuskambės rugsėjo 22-ąją – Čiur-lionio gimtadienio dieną. Čiurlio-nio simfoninę poemą „Miške“, kitus klasikinius kūrinius atliks Naciona-linės M.K. Čiurlionio menų moky-klos simfoninis orkestras, diriguo-jamas Martyno Staškaus, dalyvaus operos solistai Jovita Vaškevičiūtė, Jevgenijus Chrebtovas, jaunieji orkestro solistai Kamilija Teklė Čizaitė (fleita) ir Justina Varkulevi-čiūtė (arfa), Druskininkų M.K. Čiur-lionio meno mokyklos saksofoni-ninkų kvartetas.

Neatskiriama visų festivalio ren-ginių dalimi taps ir juos praturtins muzikologo, renginių vedėjo Va-clovo Juodpusio profesionalus žo-dis, pristatantis M. K. Čiurlionio ir kitų autorių kūrybą bei koncer-tuose dalyvaujančių atlikėjų kūry-binį kelią.

LMRF INF.

Bibliografinės žinios

FILOSOFIJA. PSICHOLOGIJA

Kaip „Paslaptis“ pakeitė mano gyvenimą : tikri žmonės, tikros istorijos / Rhonda Byrne ; [iš anglų kalbos vertė Živilė Andriūnienė]. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 262, [6] p. : iliustr.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-01-2795-7 (įr.)

Kūrybos visuomenė : monografija / Tomas Kačerauskas ; Vilniaus Gedimino technikos uni-versitetas. – 2-oji patais. laida. – Vilnius : Technika, [2017]. – 439, [1] p.. – ISBN 978-609-476-003-7 (įr.)

Nagardžunos filosofija pagal Mahāprajñāpāramitāśāstra / [perteikė Nerijus Vaitkus]. – Vil-nius : [N. Vaitkus], 2017. – 275, [1] p.. – Tiražas 70 egz.

MENAS

Kultūros paminklai : mokslinių straipsnių rinkinys / redaktorių kolegija: Jurgis Bučas ... [et al.]. – Vilnius : Savastis, 2017. – ISSN 1392-155X

[Nr.] 21 (2017) / sudarytojas Juozas Bardauskas. – 2017. – 218, [1] p. : iliustr., faks.. – Tiražas 300 egz.

GROŽINĖ LITERATŪRA

Ankstesnė mergina : romanas / J P Delaney ; iš anglų kalbos vertė Leonas Judelevičius. – Vil-nius : Alma littera, 2017. – 389, [3] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-2830-5 (įr.)

Baltimorės knyga : romanas / Joël Dicker ; iš prancūzų kalbos vertė Pranas Bieliauskas. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 475, [4] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-2801-5 (įr.)

Baltoji žynė : [romanas] / Trudi Canavan ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 650, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-2839-8 (įr.)

Ir kas gi, Tu, Tėvyne? : eilėraščių rinkinys / Ona Jakubonienė. – Kaunas : Vitae Litera, 2016. – 95, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 60 egz.. – ISBN 978-609-454-240-4

Laukinė : [kelionė, kuri išlaisvins moters sielą] / Cheryl Strayed ; iš anglų kalbos vertė Vaida Jėčienė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2017]. – 461, [1] p. : žml.. – ISBN 978-609-04-0246-7

Likimo burtai : romanas : [romano „Netobula“ II knyga] / Ana Barbora. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2017]. – 429, [2] p.. – ISBN 978-609-04-0219-1

Meilė Tėvynei : eilėraščiai / Zita Viseckaitė-Skindzerienė. – Panevėžys : Reklamos agentūra „25 kadras“, 2017. – 151, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 130 egz.. – ISBN 978-9955-9990-9-6

Nokstančių bananų kvapas : romanas / Dalia Kutraitė ; [ilustravo Eglė Gėlažiūtė-Petraus-kienė]. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 255, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-2806-0 (įr.)

Pamiršta vasara : romanas / Carol Drinkwater ; iš anglų kalbos vertė Irena Kupčinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 396, [3] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-2803-9 (įr.)

Paskutinis noras : [romanas] / Andrzej Sapkowski ; iš lenkų kalbos vertė Vidas Morkūnas. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 333, [2] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-2827-5 (įr.)

Pavydas : romanas / Sandra Brown ; iš anglų kalbos vertė Andrius Kunčina. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 479, [1] p.. – (Skaitytojų pamėgtos, ISSN 2424-3485). – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-01-2831-2

Rudenėlis rudenį : lyriškoji poezija / Liudvikas Galdikas. – Vilnius : Kriventa, 2017. – 215, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-462-079-9 (įr.)

Vienos nakties nuotykis : atsitiktinumas, visiems laikams pakeitęs dviejų žmonių gyveni-mus : romanas / Indrė Vakarė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2017]. – 268, [2] p.. – ISBN 978-609-04-0215-3. – ISBN 978-609-04-0183-5 (klaidingas)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Baikštus kačiukas Semis : [apysaka] / Holly Webb ; iš anglų kalbos vertė Dangirutė Giedrai-tytė ; iliustravo Sophy Williams. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 126, [1] p. : iliustr.. – Tira-žas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-2833-6 (įr.)

Kaip Mytaras ir Varčius kelionę keliavo / Audra Baranauskaitė ; [ilustravo Viktorija Ežiukas]. – Kaunas : Obuoliukas [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2017]. – [30] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-04-0244-3 (įr.)

Kalio Bliumkvisto nuotyčiai : [apysakos] / Astrid Lindgren ; vertė Irena Olšauskaitė ir Petras Juodelis ; iliustravo Eva Laurell ir Kerstin Thorvall. – 3-iasis patais. leid.. – Vilnius : Garne-lis, [2017]. – 427, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-9955-883-52-4 (įr.)

Ledų smagurių svajonės : pagal Derek Drymon, Tim Hill, Steve Hillenburk, Kent Osborne, Aaron Springer ir Paul Tibbitt filmą / adaptavo Nancy Krulik ; dailininkė Heather Martinez ; [iš anglų kalbos vertė Živilė Bilotaitė]. – [Kaunas] : Obuoliukas [i.e. MEDIA INCOGNITO], 2017. – [24] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-04-0222-1 (įr.)

Marcipanas : pliušinio šuns istorija / Eglė Jasė ; [ilustravo Eglė Petkevičiūtė, Audrius Ar-lauskas]. – [Kaunas] : Obuoliukas [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2017]. – 78, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-04-0245-0 (įr.)

Šalin rankas nuo mano žaidimo / David Lewman ; dailininkai C.H. Greenblatt ir W. Reiss ; [iš anglų kalbos vertė Živilė Bilotaitė]. – [Kaunas] : Obuoliukas [i.e. MEDIA INCOGNITO], 2017. – [24] p. : iliustr.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-04-0223-8 (įr.)

Varinė pirštinė : [romanas] / Holly Black ir Cassandra Clare ; iš anglų kalbos vertė Dauman-tas Gadeikis. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 261, [2] p.. – Tiražas 1900 egz.. – ISBN 978-609-01-2814-5 (įr.)

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Bus surengta 13 kamerinės, 17 sa-kralinės muzikos koncertų, kompo-zitorės Vaidos Striaupaitės-Beina-rienės kūrybos vakaras. Festivalio programą papuoš Vokietijos filhar-monijos Jaunųjų talentų orkestro ir solistės – žinomos smuikinin-kės, Dresdeno simfoninio orkestro koncertmeisterės Dalios Stulgytės-Richter koncertas, Vilniaus univer-siteto kamerinio orkestro, unikalios sudėties kvarteto „Ensemble Inter-national“ (altininko Povilo Syrrist-Gelgota, violončelininkės Toril Sy-rrist-Gelgota, fagotininko Romano Rezniko bei arfininkės Delphine Constantin) pasirodymai bei kiti įdomūs koncertai.

Greta muzikinių programų vyks trys literatūrinės-muzikinės, litera-tūrinių skaitymų, monospektaklio popietės, bus atidarytos trys ži-nomų kūrėjų – skulptoriaus Žako Lipšico, tapytojo Antano Marti-naičio, Druskininkų savivaldybės

Savaitės filmai

„Šeimos žmogus“

Didysis baletas ***
Jauna talentinga mergaitė iš šachtininkų miestelio sutinka kadaise garsų baletto šokėją Potockį (Aleksandras Domogarovas). Jis įsitikinęs, kad Julia gali tapti balerina, kad jos laukia nuostabi ateitis garsiausiose pasaulio scenose. Tačiau kad jas pasiektų, Juliai pirmiausia reikia įstoti į baletto mokyklą. Maskvoje nepaklusnią provincialę imasi globoti dėstytoja Galina Beleckaja (Alisa Freindlich). Kad galėtų šokti Didžiojo baletto scenoje, Juliai prireiks daug pasiaukojimo, darbo, teks nugalėti intrigas ir patikėti savimi. Režisierius Valerijus Todorovskis („Pamaskvės vakarai“, „Meilužis“, „Stileivos“) sako norėjęs sukurti filmą – romaną. Jis atsisgręžė į kadaise populiaryj jausmų auklėjimo romano žanrą, kad papasakotų dar vieną bjauriojo ančiuko tapimo gulbe istoriją. Pagrindinį vaidmenį sukūrė Vilniaus M.K. Čiurlionio mokyklos auklėtinė Margarita Simonova, dabar šokanti Varšuvos balete, taip pat vaidina Valentina Teličkina, Jekaterina Samuilina, Ana Isajeva (Rusija, 2017). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Palanga)

Gelbėtojai **
Vandenyno pakrantėje pasiaukojamai dirbantys gelbėtojai ne tik traukia žmones iš vandens, bet ir nori juos apsaugoti nuo narkotikų kontrabandininkų. Daugelis Setho Gordono filmo personažų turi tokius pat vardus, kaip ir populiaraus serialo veikėjai. Tačiau prieš eidami pasižiūrėti visai reklamuojamo filmo, pabandykite atsakyti sau į kelis klausimus. Ar norite pamatyti, kaip veikėjui į burną patenka yrančio lavono riebalai? Ar svajojate pasimėgauti reginiu, kai vaikino falas įstringa paplūdimio gulte ir gelbėtojai kelias minutes bando išlaisvinti nelaimėlį? Ar mėgstate paganyti akis į beveik nuogas gražuoles ir nepaprastai raumeningus gražuolius? Jei tokio pobūdžio vaizdai ir humoras traukia, galite drąsiai rinktis filmą, kuriame vaidina Dwyane’as Johnsonas, Zacas Efronas, Alexandra Daddario, Priyanka Chopra, Kelly Rohrbach, Ilfenesh Hadera, Johnas Bassas (JAV, 2017). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Svaiginanti Burgundija ***
Cédricas Klapichas išgarsėjo sentimentaliomis komedijomis apie prastus prancūzus ir jų kasdienes problemas, jis filmavo savo personažus Londone ir Sankt Peterburge, Barselonoje ir Niujorke. Naujojo filmo veikėjas Žanas prieš dešimt metų paliko gimtąją Burgundiją ir šeimą, kad apkeliautų platųjį pasaulį. Sužinojęs apie tėvo mirtį, jis grįžta į vaikystės namus. Čia jo laukia sesuo ir brolis. Tėvas mirė prieš pat vynuogių derliaus nuėmimą. Filme rodomi metai, per kuriuos šie trys jauni žmonės iš naujo atkurs šeimos ryšius ir subręs, panašiai kaip vynas, kurį jie gamina. Režisierius ilgai ieškojo filmo pavadinimo, kol po „Vyno“, „30 pavasarių“, „Vyno ir vėjo“ nusprendė apsistoti ties „Tai, kas mus sieja“. Jis geriau perteikia pasakojimo esmę už lietuviškas užuominas į burgundišką vyną. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Pio Marmai, Ana Girardot, François Civilis, Jeanas-Marcas Roulot, Maria Volverde, Karidja Touré (Prancūzija, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Šeimos žmogus ***
Gerardas Butleris šiame Marko Williamso filme vaidina labai užimtą žmogų – jis dirba „galvų medžiotoju“. Dinui sunkiai pavyksta derinti karjerą ir šeimos tėvo pareigas. Viskas pasikeičia, kai Dinas sužino, kad jo dešimtmetis sūnus serga vėžiu. Požiūris į gyvenimą keičiasi, bet rūpesčių ir problemų tik daugėja. Taip pat filme vaidina Gretchen Mol, Alison Brie, Willemas Dafoe, Kathleen Munroe, Alfredas Molina (JAV, 2016). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS
Forum Cinemas Vingis
23–29 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 11.40, 13.20, 15.50, 18.20, 20.50
Šeimos žmogus (JAV) – 11.30, 13.40, 16.10, 18.50, 21.20
23–28 d. – Bjaurusis aš 3 (3D, JAV) – 16.20
23–28 d. – Gelbėtojai (JAV) – 11.10, 13.50, 16.30, 19.10, 21.45; 29 d. – 11.10, 13.50, 16.10, 19.10, 21.45
23–29 d. – Mumija (JAV) – 11, 15.35, 18.40
Mumija (3D, JAV) – 13.40, 20.50
23–28 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (JAV) – 12, 21.30; 29 d. – 12, 16.15, 21.30
23–29 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (3D, JAV) – 15, 18 val.
Svaiginanti Burgundija (Prancūzija) – 18.20
Aldabra (Čekija) – 17.05
Kartą Venecijoje (JAV) – 21.40
Didysis baletas (Rusija) – 14.10, 17.50
Stebuklų šalis. Urfino Džiuso ir mergaitės Elės nuotyčiai (Rusija) – 11.15, 14 val. (lietuvių k.); 13.25 (originalo k.)
Ponas kūdikis (JAV) – 11.20, 16.10
Nuostabioji moteris (JAV) – 18.30, 21.10
Svajoklis Budis (JAV, Kinija) – 11.10, 13.20
Man esi viskas (JAV) – 15.30
Karalius Artūras: kalavijo legenda (JAV) – 21 val.
Ratas (JAE, JAV) – 19 val.
Svetimas: Covenant (JAV, Australija, N. Zelandija, D. Britanija) – 21.40
Alvinas ir burundukai 4 (JAV) – 11 val.

Forum Cinemas Akropolis
23–29 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 13.30, 15.30, 18, 20.30
23, 24, 29 d. – Šeimos žmogus (JAV) – 15.10, 18.10, 20.50, 23.20; 25–28 d. – 15.10, 18.10, 20.50
23–28 d. – Bjaurusis aš 3 (3D, JAV) – 13.10
23, 24, 29 d. – Gelbėtojai (JAV) – 13.20, 16, 18.40, 21.20, 22.20; 25–28 d. – 13.20, 16, 18.40, 21.20
23, 24, 29 d. – Mumija (JAV) – 10.30, 13, 18.20, 23.30; 25–28 d. – 10.30, 13, 18.20
23–29 d. – Mumija (3D, JAV) – 15.40, 21 val.
23, 24 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (JAV) – 10.20, 15.50, 21.50, 22.50; 25–28 d. – 10.20, 15.50, 21.50; 29 d. – 10.20, 13, 15.50, 21.50, 22.50
23–29 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (3D, JAV) – 12.40, 18.50
24, 26, 28 d. – Svaiginanti Burgundija (Prancūzija) – 21.30
23–29 d. – Aldabra (Čekija) – 10.40, 13 val.
23, 25, 27, 29 d. – Kartą Venecijoje (JAV) – 21.30
23–29 d. – Didysis baletas (Rusija) – 11.10, 18.30; Stebuklų šalis. Urfino Džiuso ir mergaitės Elės nuotyčiai (Rusija) – 11.20, 16.10 (lietuvių k.); 10.50 (originalo k.)
Ponas kūdikis (JAV) – 14, 17.40
Nuostabioji moteris (JAV) – 12.20, 17.50, 20.40
Svajoklis Budis (JAV, Kinija) – 10.10, 16.20
Man esi viskas (JAV) – 15.20
23, 24, 29 d. – Svetimas: Covenant (JAV, Australija, N. Zelandija, D. Britanija) – 20.10, 23.40; 25–28 d. – 20.10
23–29 d. – Balerina (Prancūzija) – 11 val.

Pasaka
23 d. – Svaiginanti Burgundija (Prancūzija) – 17 val.; 25 d. – 20.45; 26 d. – 20.30
23 d. – Meilė ir draugystė (Prancūzija, Airija, Olandija) – 19.15; 24 d. – 19 val.; 25 d. – 16.45; 26 d. – 18.30; 27, 29 d. – 18.45

23 d. – (Ne)tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 16.45
23, 26 d. – Apsimetėliai (Estija, Latvija, Lietuva) – 18.45; 24 d. – 17 val.; 25 d. – 16 val.; 29 d. – 18.30
23 d. – *Valdovų rūmų kieme – Kinas po žvaigždėmis*. Taksiukas (JAV) – 22.30
24 d. – Tobuli melagiai (Italija) – 14.45; 28 d. – 18.30
24 d. – Stefanas Cveigas. Atsisveikinimas su Europa (Austrija, Vokietija, Prancūzija) – 16.45; 25 d. – 14.45; 27 d. – 18.30
24, 26–28 d. – Mano mama ir mūsų kūdikiai (Prancūzija) – 18.45; 26 d. – 20.45
24 d. *Valdovų rūmų kieme – Kinas po žvaigždėmis*. Chuljeta (Ispanija) – 22.30
25 d. – Aldabra (Čekija) – 14.30
25 d. – Paskutinė šeima (Lenkija) – 18 val.
25 d. – Prancūziška porėlė (Prancūzija) – 20.30
27 d. *Valdovų rūmų kieme – Kinas po žvaigždėmis*. Nekaltosios (Lenkija, Prancūzija) – 22.30
28 d. *Valdovų rūmų kieme – Kinas po žvaigždėmis*. Patersonas (JAV, Prancūzija, Vokietija) – 22.30
29 d. *Valdovų rūmų kieme – Kinas po žvaigždėmis*. Kalifornijos svajos (JAV) – 22.30

Ozo kino salė
23 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 18 val.; 27 d. – 17 val.; 28 d. – 19.50
23 d. – Tobuli melagiai (Italija) – 20 val.; 29 d. – 20.45
27 d. – Amžinai kartu (rež. L. Lužytė) – 19 val.
28 d. – Apsimetėliai (Estija, Lietuva, Latvija) – 18 val.
29 d. – Pasiklydę Paryžiuje (Prancūzija) – 17 val.

KAUNAS
Forum Cinemas
23–29 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 10.45, 15.30, 20.40; Šeimos žmogus (JAV) – 13, 18, 21 val.
23–28 d. – Bjaurusis aš 3 (3D, JAV) – 12.10
23–29 d. – Gelbėtojai (JAV) – 12.30, 15.10, 18.10; *SCAPE salėje* – 20.10, 22.55
23, 24 d. – Mumija (JAV) – 15.40, 23.20; 25–28 d. – 15.40; 29 d. – 11.50, 15.40, 23.20
23–29 d. – Mumija (3D JAV) – 20.50; *SCAPE salėje* – 9.30, 17.25
23, 24, 29 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (JAV) – 10, 12.50, 18.20, 21.10, 23.30; 25–28 d. – 10, 12.50, 18.20, 21.10; *SCAPE salėje* – 14.30
23–29 d. – Svaiginanti Burgundija (Prancūzija) – 17.50; Aldabra (Čekija) – 14.10; Aldabra (3D, Čekija)– 12.20; Kartą Venecijoje (JAV) – 20.20; Didysis baletas (Rusija) – 10.10
23–26, 28, 29 d. – Stebuklų šalis. Urfino Džiuso ir mergaitės Elės nuotyčiai (Rusija) – 10.20, 15.20; 27 d. – 15.20
23–28 d. – Ponas kūdikis (JAV) – 9.40, 12, 14.20; 29 d. – 9.40, 14.20; 29 d. *SCAPE salėje* – 12.10
23, 24, 29 d. – Nuostabioji moteris (JAV) – 17.40, 20.30, 23.10; 25–28 d. – 17.40, 20.30
23–29 d. – Svajoklis Budis (JAV, Kinija) – 13.10, 16 val.; Man esi viskas (JAV) – 16.40, 18.50; Svetimas: Covenant (JAV, Australija, N. Zelandija, D. Britanija) – 22.40
23, 24, 29 d. – Ratas (JAE, JAV) – 23.40
23, 24, 29 d. – Bernvakaris Australijoje 2 (Australija) – 23.55
23–29 d. – Zootropolis (JAV) – 9.50

KLAIPĖDA
Forum Cinemas
23–29 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 16.30, 19, 21.40
Šeimos žmogus (JAV) – 17.40, 20.10

23–28 d. – Bjaurusis aš 3 (3D, JAV) – 13.10
23, 24 d. – Gelbėtojai (JAV) – 12.20, 15, 18.20, 21.10, 23.40; 25–28 d. – 12.20, 15, 18.20, 21.10; 29 d. – 12.20, 13, 15, 18.20, 21.10, 23.40
23, 24, 29 d. – Mumija (JAV) – 18.10, 22.40; 25–28 d. – 18.10
23–29 d. – Mumija (3D, JAV) – 15.50, 21.30
23, 24, 29 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (JAV) – 10.20, 15.30, 20.50, 23.35; 25–28 d. – 10.20, 15.30, 20.50
23–29 d. – Karibų piratai. Salazaro kerštas (3D, JAV) – 12.50, 18.40; Aldabra (Čekija) – 12.40; Aldabra (3D, Čekija) – 14.35
Didysis baletas (Rusija) – 15.15, 20.45
Stebuklų šalis. Urfino Džiuso ir mergaitės Elės nuotyčiai (Rusija) – 10.30, 13.50 (lietuvių k.); 10.10 (originalo k.)
Ponas kūdikis (JAV) – 10.50, 16 val.
Svajoklis Budis (JAV, Kinija) – 10.40
23, 24, 29 d. – Man esi viskas (JAV) – 13, 18.30, 23.40; 25–28 d. – 13, 18.30
23–29 d. – Kung fu panda 3 (JAV) – 11.30

PALANGA
Naglis
23, 26 d. – Stebuklų šalis. Urfino Džiuso ir mergaitės Elės nuotyčiai (Rusija) – 13 val.; 29 d. – 16.30
23 d. – Aldabra (Čekija) – 14.50; 24, 27 d. – 14.40
23 d. – Didysis Ričis (Vokietija) – 16.20; 24, 27 d. – 13 val.
23 d. – Stefanas Cveigas. Atsisveikinimas su Europa (Austrija, Vokietija, Prancūzija) – 18 val.; 28 d. – 13 val.
23 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 20 val.; 24 d. – 18 val.; 25, 29 d. – 14.30; 27 d. – 16 val.
23 d. – Tobuli melagiai (Italija) – 22 val.; 25 d. – 16.30; 26 d. – 21.30
24 d. – Mamos norų sąrašas (D. Britanija) – 16.10; 28 d. – 18.40
24 d. – Tarnaitė (P. Korėja, Japonija) – 20.10; 27 d. – 20.15
25 d. – Moliūgėlio gyvenimas (Šveicarija, Prancūzija) – 13 val.; 28 d. – 15 val.
25, 29 d. – Meilė ir draugystė (Airija, Prancūzija, Olandija) – 18.30
25 d. – Šokėja tamsoje (Danija, Vokietija) – 20.30
26 d. – Didysis baletas (Rusija) – 14.50; 28 d. – 20.30
26 d. – Apsimetėliai (Estija, Latvija, Lietuva) – 17.20
26 d. – Liūtas (JAV, Australija) – 19.15; 27 d. – 18 val.; 28 d. – 16.30
29 d. – Raudonas vėžlys (Prancūzija, Belgija, Japonija) – 13 val.
29 d. – „The Rolling Stones“ turas po Lotynų Ameriką (dok. f., D. Britanija) – 20.10

ŠIAULIAI
Forum Cinemas
23–29 d. – Šaltasis tango (Rusija) – 18, 20.30
Šeimos žmogus (JAV) – 18.40, 21.20
23–28 d. – Bjaurusis aš 3 (3D, JAV) – 13.10
23–29 d. – Gelbėtojai (JAV) – 15.10, 18.30, 21.30; 29 d. – 13.10, 15.10, 18.30, 21.30; Mumija (JAV) – 10.30, 15.45, 21.40; Mumija (3D, JAV) – 18.50; Karibų piratai. Salazaro kerštas (JAV) – 10.20, 15, 17.50, 20.40; Karibų piratai. Salazaro kerštas (3D, JAV) – 13.30; Aldabra (Čekija) – 11, 13 val.; Aldabra (3D, Čekija) – 16.30; Stebuklų šalis Urfino Džiuso ir mergaitės Elės nuotyčiai (Rusija) – 10.40, 16.20
Ponas kūdikis (JAV) – 13.40
Svajoklis Budis (JAV, Kinija) – 12.50
Kung fu panda 3 (JAV) – 11.15

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „7 meno dienos“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Lietuvos kultūros taryba ir LR kultūros ministerija
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

